

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

חוק אחריות כלכלית של הורים לילדיהם, התשפ"ב-2022

ב. מטרת החוק המוצע והצורך בו

מטרתו של חוק זה היא לקבוע את התמיכה הכלכלית בילד ואת חלוקתה בין הוריו, תוך שמירה על עקרון טובת הילד ויצירת הוגנות בחלוקה בין ההורים. החוק נועד ליצור אחידות, שקיפות וודאות בדיני מזונות הילדים בישראל ולהוביל להפחתת ההתדיינויות המשפטיות בין ההורים בעניינים אלה.

התמיכה הכלכלית של הורים בילדיהם מהווה חלק מחובתם ואחריותם ההורית לדאוג לילדם לצד חובתם לדאוג לצרכיהם הרגשיים והנפשיים. תמיכה כלכלית זו נועדה לאפשר לילדים קיום בכבוד והבטחת התפתחותם הפיזית, הנפשית, הרגשית והחברתית באופן תקין.

סעיף 27 לאמנת האו"ם בדבר זכויות הילד¹ (להלן – אמנת האו"ם) קובע כי להורי הילד האחריות הראשונית להבטיח, בהתאם ליכולתם ולאמצעיהם הכספיים, את תנאי המחיה הדרושים להתפתחות הילד. על המדינה מצידה חלה חובה לנקוט בצעדים מתאימים על מנת לסייע להורים לממש את חובתם לדאוג לתנאי מחיה הנדרשים להתפתחותו של ילדם. בהתאם לכך, חובתה של המדינה היא לקבוע הסדרים המחייבים את ההורים לכלכל את ילדיהם, לדאוג למנגנונים אפקטיביים לגביית המזונות ולסייע להורים, מקום שאין ידם משגת, בהתאם לתנאיהם הלאומיים ואמצעיהם.²

במדינת ישראל קיימות היום שתי מערכות דינים המסדירות את נושא התמיכה הכלכלית של הורים בילדיהם – המכונה כיום בלשון "מזונות ילדים": הדין האישי, שהוא הדין הדתי של הצדדים, והדין האזרחי. סעיף 3 לחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), התשי"ט – 1959³ קובע:

"(א) אדם חייב במזונות הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, והוראות חוק זה לא יחולו על מזונות אלה.

(ב) אדם שאינו חייב במזונות הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, או שלא חל עליו דין אישי, חייב במזונותיהם, והוראות חוק זה יחולו על מזונות אלה."

באשר לחלוקת חובת המזונות בין ההורים, הנוגעת בפרט למצבי גירושין ופירוד, קובע חוק המזונות בסעיף 3א כי "אביו ואמו של קטין חייבים במזונותיו" וכי "בלי להתחשב בעובדה בידי מי מוחזק קטין יחולו המזונות על הוריו בשיעור יחסי להכנסותיהם מכל מקור שהוא". עם זאת, כיום השתרשה התפיסה לפיה מזונות נפסקים על פי הדין האישי.

¹ אמנה בדבר זכויות הילד, כ"א 31, 221.

² תזכיר חוק זה אינו עוסק בסוגיות האחרונות שבהם עוסקים חוק ההוצאה לפועל, חוק המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ב-1972 והחוקים הסוציאליים השונים.

³ ס"ח תשי"ט 276, ס"ח תשנ"ח 1537.

המצב הנוהג כיום בדיני המזונות בישראל מעורר קשיים רבים. ראשית, אין מידע ברור מהי עלות גידולו של ילד ועל כן ישנם הבדלים משמעותיים בגובה המזונות הנפסקים בין הערכאות השונות ובין שופטים, דיינים וקאדים שונים. בנוסף, ישנו חוסר אחידות בשאלה כיצד נכון לחלק את סוגי ההוצאות בין הורים וכיצד יש לקזז את ההוצאות אשר מוציא בפועל כל אחד מההורים על ילדו. כמו כן, עקרונותיהם של רוב הדינים הדתיים, מטילים את חובת המזונות בעיקרה על האב. הטלת החובה הבלעדית או הראשונית על האב במציאות החיים המודרניים, בה בחלק ניכר מהמשפחות בישראל גם אימהות עובדות (כאשר בחלק מהמצבים אף מרוויחות יותר מהאב או בדומה לו) מעוררת קושי. בנוסף, חלו שינויים חברתיים גם בדפוסי הטיפול והמעורבות של אבות בחיי ילדיהם הקטינים לפני ואחרי הגירושין, דבר המתבטא בהסדרי השהות והלינה של ילדים אצל אבות לאחר הפירוד, ולא ניתן להתעלם מהנשיאה בעין בהוצאות הכלכליות של הילד הנובעת מכך. לכך מתווספת העובדה כי בכל הנוגע לדין היהודי ישנן גישות שונות בתוך ההלכה בשאלה כיצד יש לפרש את חובתו הבסיסית של האב לשאת בצרכיו ההכרחיים של הילד. מן העבר האחד יש הגורסים כי על האב מוטלת חובה מוחלטת לדאוג למזונות ילדיו לפחות עד גיל 15, בלי קשר למצבו הכלכלי של האב או לקיומם של מקורות חלופיים לילדים. מן העבר השני, יש המפרשים כי לאחר גיל 6 החיוב במזונות הוא מדין צדקה בלבד וכי חובה זו חלה במידה שווה על שני ההורים.⁴ בתווך ישנן עמדות הלכתיות נוספות.

כלל הסיבות האמורות מובילות לכך שמזונות הילדים הם לעיתים אחד המכשולים הגדולים ביותר בניסיון לפתור את הסכסוך בין ההורים ולהביא את המשפחה לרגיעה על מנת שתוכל להתחיל בבטחה בדרכה החדשה והנפרדת.

המצב המתואר הוביל לצורך בחשיבה מחודשת על ההסדר המשפטי הנוהג במזונות ילדים בישראל.

הצורך בבחינת הדברים בא גם על רקע התפתחויות משפטיות שחלו בעשרות השנים האחרונות במדינות רבות בנושא אחריות המדינה למזונות הילדים. בין היתר פיתחו מספר מדינות מודלים כלכליים לקביעת שיעורם של דמי המזונות והסדירו בחקיקה את חלוקת האחריות ההורית לתשלום. כמו כן העבירו מספר מדינות את הסמכות לדון במזונות הילדים מבתי המשפט לגופים מנהליים והסמיכו את אותם גופים להורות על גילוי מידע אודות מקורות ההכנסה של ההורים, הפעלת אמצעי גבייה מיוחדים, נקיטת אמצעים לאיתור הורים שמתחמקים מתשלום, וכן הטלת סנקציות נגד הורים שאינם משלמים את המזונות.

על רקע כל אלה, מינה שר המשפטים לשעבר, מר חיים רמון, ב-ביוני 2006 ועדה לבחינת נושא מזונות הילדים בישראל בראשות פרופ' פנחס שיפמן (להלן – ועדת שיפמן). דו"ח הוועדה שהוגש בחודש אוקטובר 2012 לאחר מספר שנים של דיונים הצטרף ל"דוח הוועדה הציבורית לבחינת ההיבטים המשפטיים של האחריות ההורית בגירושין", בראשות פרופ' דן שניט משנת משנת 2011, אשר עסק בעיגון החוקי של האחריות ההורית לפי אמנת האו"ם בכלל ובפרט לאחר הגירושין ובין השאר בנושא של חלוקת זמני השהות בין ההורים והאחריות לטיפול בילדיהם, אשר קשור מהותית גם לנושא תזכיר זה.

דו"ח ועדת שיפמן כלל הצעת חוק שגובשה על ידי הוועדה. נקודת המוצא שבהצעת החוק היתה אחריותה של

⁴ ר עמדת היועץ המשפטי לממשלה בבע"מ 919/15 שנכתבה על ידי ד"ר מ' ויגודה וע' הללה ועיקריה מובאים בפסה"ד בבע"מ 919/15.

המדינה להבטיח שהורים ימלאו את אחריותם ההורית לתמיכה כלכלית בילדיהם, כחלק מאחריותם ההורית המשותפת כלפי ילדם בכלל. לתפיסת הועדה, חובה זו של ההורים הינה חובה אזרחית בה נושאים שני ההורים, עקרונית שווה בשווה, ועל כן הוצע להמיר את הדין הקיים בחוק חדש המעגן, בין השאר, נוסחה קבועה ושווה לקביעת גובה התמיכה הכלכלית של הורים בילדיהם וחלוקתה בין ההורים. לפי הצעת וועדת שיפמן, שיעור התמיכה הכלכלית שילד זכאי לו יחושב לפי ההוצאה הכספית לגידול ילד בהתאם להכנסת הוריו ומספר ילדיהם על פי טבלה שתקבע. אשר לחלוקת הוצאות הילד הוצע כי ההורים יתחלקו בהוצאות על פי חלקו היחסי של כל הורה בהכנסות ההורים וחלקו היחסי בימי השהות. מטרת הצעת החוק היתה כי נוסחה זו, הניתנת ככלל להפעלה פשוטה ונוחה ללא צורך בריבוי התדיינויות, תחול על כל בני הדתות. כן צורפה להצעת החוק טבלה הקובעת באיזה אחוז מהוצאות הילד יישא ההורה בהתאם למספר ימי השהות בהם שוהה הילד עמו. הוצע כי מתחת לחמישה ימי שהות לא תערך התחשבות בימי השהות לצורך חישוב חלוקת ההוצאות בין ההורים.

מסקנות וועדת שיפמן לא הבשילו בסופו של יום לכדי חקיקה ומאז שהן הוגשו חלו התפתחויות שונות אשר הביאו לצורך לבחון חלק מן הדברים. כך, נכתבו הערות ומאמרים, הן באשר לטבלה הקובעת את עלות גידול הילד והן באשר לאופן החלוקה של העלות הכלכלית של הילד בין ההורים ביחס לסוגי ההוצאה השונים. כמו כן חלה התפתחות משמעותית עם פסיקתו של בית המשפט העליון בבע"מ 919/15 פלוני נ' פלוני, שניתן על ידי בית המשפט העליון ביולי 2017 בהרכב של שבעה שופטים.⁵

בבע"מ 919/15, אשר עסק בשני בני זוג יהודים, קבע בית המשפט העליון, בהסתמך על אחת הגישות שבדין העברי, כי בגין ילדים בגילאי 6 עד 15 חבים שני הורים יהודים באופן שווה במזונות ילדיהם מ"דין צדקה" בהתאם ליכולתם הכלכלית. עוד נקבע כי בהתקיים הסדר של משמורת פיזית משותפת - חלוקה שווה של זמני השהות - והכנסה פנויה שווה יישאו ההורים שווה בשווה במזונות הילדים. כן נקבע כי בדמי המזונות "תלויי השהות" (הוצאות שוטפות יומיומיות) יישאו ההורים במישרין בזמן בו שוהים הילדים במחיצתם ונקבעה הלכה באשר לאופן חלוקת דמי המזונות בגין הוצאות שאינן תלויות שהות והוצאות מיוחדות. עם זאת, פסק הדין לא הבהיר האם ההכרעות העקרוניות בו מוגבלות אך ורק למצבים של הסדרי שהות שווים או כמעט שווים או שמא הם ניתנים ליישום גם במצבים נוספים.⁶

במסגרת פסק הדין בבע"מ 919/15 קרא בית המשפט למחוקק להסדיר את הנושא בחקיקה בעניין באומרו:

"בהזדמנות זו וטרם נעילה אציין כי ייטיב המחוקק לעשות אם ייקבע הסדר חקיקתי שיסדיר סוגיה מורכבת זו – על כל היבטיה – באופן ממצה, מקיף ומפורט." (כב' השופט פוגלמן בפסקה 147 לפסק דינו)

וכן –

"נזכור ונזכיר: טרם נשלמה המלאכה. ראשית, פסק דין זה מסדיר באופן חלקי בלבד את סוגיית מזונות הילדים, ואינו מתייחס לתשלום מזונות ילדים בגילאי 0-6, חובה שעודנה מוטלת במלואה על כתפי האב, תהיינה נסיבות העניין אשר תהיינה. זאת ועוד, פסק הדין אינו מתיימר לקבוע נוסחאות אחידות לשם עריכת תחשיב מדויק של דמי המזונות הראויים להשתלם בכל מקרה ומקרה (כדרך שעשתה ועדת שיפמן), במגמה ליצור

⁵ בע"מ 919/15 פלוני נ' פלוני (נבו) 19.07.2017,

⁶ לניתוח העמימות ולהצעת פרשנות לו ראו מזונות ילדים בגילאי 6 עד 15, בעקבות בע"מ 919/15 "מחקרי משפט לב 545 (2020) (במשותף עם ענת ליפשיץ).

פסיקת מזונות אחידה וקוהרנטית. שנית, כפי שציין חברי השופט פוגלמן בפתח דבריו (פסקה 4), הסוגיה שהונחה לפתחנו במסגרת הערעורים דנן איננה סוגיית המשמורת המשותפת. סוגיה זו כרוכה בסוגיית מזונות הילדים, משפיעה עליה ומושפעת ממנה. הסדרתן של סוגיות אלו מחייבת אפוא חשיבה מערכתית, כוללת. הנה כי כן, ועל אף פסק דין זה, דומני כי אין מנוס מגיבושו של הסדר חקיקתי – מקיף, סדור ומפורט – ויפה שעה אחת קודם.” (כב' השופט סולברג בסעיף 6 לפסק דינו)

מאז פסק הדין הוחלו עקרונותיו של בע"מ 919/15 ונקבע כי יש להתחשב בקביעת גובה המזונות עבור ילדים מעל גיל 6 בזמני השהות אצל כל הורה וביחסי הכנסותיהם, גם ביחס למקרים שבהם המשמורת אינה משותפת וההכנסות אינן שוות.

כמו כן, ניתנו פסיקות שונות בערכאות הדיוניות באשר לאופן שבו יש ליישם את עקרונותיו של בע"מ 919/15 הלכה למעשה. בפסיקות אלה ישנן גישות מגוונות אשר הותירו את הצורך בחקיקה סדורה ומפורטת. השנים שבהם הוחלו עקרונותיו של בע"מ 919/15 אף הובילו לתובנות וחידודי סוגיות אשר יש לתת אליהם את הדעת בחקיקה שכזו.

לאור כל האמור, ביקש שר המשפטים ליזום הצעת חוק לקביעת התמיכה הכלכלית בילדים שעל הורים לשאת בהם, שתתבסס על טובת הילד ושתוביל לוודאות והוגנות מרבית בין הצדדים ומתוך כך לצמצום חיכוך בין ההורים ואף הפחתת העומס על בתי המשפט.

לצורך כך מינה מנכ"ל משרד המשפטים את פרופ' שחר ליפשיץ, מבכירי החוקרים בתחום דיני המשפחה בישראל ובעל שם בינלאומי, כיועץ מלווה לתהליך הכנת הצעת החוק ובחינת הסוגיות המורכבות הכרוכות בה. תרומתו של פרופ' ליפשיץ סייעה רבות לגיבושו של תזכיר חוק זה.

בהמשך לכך נעשה תהליך שיתוף ציבור מוקדם לתזכיר החוק, באמצעות קול קורא אשר קרא לציבור הרחב לקחת חלק ולהשפיע על תהליך לבחינת רגולציה ביחס להליך פסיקת מזונות ילדים. לקול הקורא נענו רבים: ארגונים שונים, גורמי מחקר ואקדמיה, עורכי דין העוסקים בתחום וכן אבות ואמהות שביקשו ללמד מתוך חוויותיהם האישיות.

תגובות הציבור נלמדו ושמשו נדבך מרכזי בבחינת ההסדרים שבהצעת החוק הנוכחית. במסגרת שקילת הסוגיות שמעלה הצעת החוק התקיימו בשנים האחרונות מפגשים עם גורמים שונים הקשורים בנושא, לרבות שופטים, דיינים, קאדים, כלכלנים, אנשי אקדמיה ועורכי דין העוסקים בתחום. נוסף על כך, נערכו גם שולחנות עגולים שבהם נערך סיעור מוחות בין אנשי אקדמיה אנשי הדרג המקצועי ואנשי שטח בעלי נקודות מבט שונות כלפי הסוגיה.

בנוסף, נערכה בחינה כלכלית בשאלה מהי עלות גידולו של ילד בישראל, בשיתוף הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובהתייעצות עם כלכלנים העוסקים בתחום. מטרתנו היא, ליצור טבלה סטטיסטית פשוטה הניתנת להפעלה ללא צורך בריבוי התדיינויות ומבוססת על תבחינים סטטיסטיים שונים ובראשם הכנסותיהם של ההורים ומספר הילדים במשפחה. בהתאם להצעה, עקרונותיה של הטבלה ואופן השימוש בה יעוגנו בחקיקה, בעוד הטבלה הסטטיסטית עצמה תעוגן בתקנות אשר בהן יש אפשרות רבה יותר לגמישות ולשינויים ככל שידרשו בחלוף הזמן. גם בתהליך זה, שטרם הסתיים, נלמדו הגישות השונות וההתייחסות שהתקבלו לקול הקורא ומאמרים שנכתבו בסוגיה.

הצעת החוק נכתבה מנקודת מבט של טובת הילד ועיגון זכותו לתמיכה כלכלית מכל אחד מהוריו תוך יצירת הוגנות בחלוקה בין ההורים המתבססת כאמור על אדנים אובייקטיבים ובעיקר על הכנסת כל אחד מההורים. לצד זאת הושם דגש על התחשבות באופן ביצוע ההוצאות הלכה למעשה על ידי כל אחד מההורים: ביצוע "בעין" בימי השהות של הילד עם כל אחד מהוריו, כפי שנקבעו על ידי בית המשפט או בהסכם ביניהם, וביצוע ההוצאות בפועל ביחס להוצאות שאינן תלויות בימי השהות.⁷ ההתחשבות באופן ביצוע ההוצאות ובדפוסים הכלכליים והטיפוליים השונים של משפחות יסודה גם בכך שהחברה בישראל אינה בנויה מקשה אחת ומה שנון לחברה אחת או למשפחה אחת אינו נכון בהכרח לחברה אחרת.

במסגרת הצעת החוק נדרשו לעיתים לבחור בין מספר חלופות שלכל אחת מהן יתרונות וחסרונות ולנסות להתאים את ההסדר למצבים החיים השונים כגון חלוקה שונה של זמני שהות, מצבים כלכליים שונים של שני ההורים ושל כל אחד מהם בנפרד, סוגי התנהלות משפחתית - תרבותית שונה ועוד. במסגרת זו נעשו איזונים שונים במטרה ליצור חוק שייתן וודאות ובהירות, יתמרץ את הצדדים להגיע להסכמות ולצמצם את ההתדיינות ביניהם, נוכח כל ההשלכות השליליות שיש לריבוי התדיינות כאלה על כל אחד מההורים ועל ילדיהם, הן במישור המשפחתי והאישי והן במישור הכלכלי.

כמו כן ביקשנו לשמר את קביעת ימי השהות של הילד אצל כל אחד מהוריו, על פי עקרון טובת הילד בלבד. בהתאם לכך, אף כאשר התחשבו בזמני השהות של ילד אצל כל אחד מהוריו, בשל העלות שהוא נושא "בעין" בהוצאות הילד, נמנענו מליצור תלות מוחלטת בימים אלה מקום שהדבר איננו נדרש. כמו כן, ביכרנו, ככלל, הסדר מדורג המתחשב בימי השהות על פני יצירת קטגוריות מוחלטות של ימי שהות הנושאות עמן זכויות כלכליות משמעותיות אל מול אבדן זכויות אלה במצבים אחרים.

הצעת החוק מבוססת על שמירת ההסדרים בנוגע לזמני השהות שנקבעו בהסכם או על ידי בית המשפט, לפי חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב – 1962, ונותנת מענה למקרים החריגים בהם הדבר איננו מתממש הלכה למעשה, באמצעות הסמכת בית המשפט להתערב במצבים כאלה גם במישור הכלכלי.

תזכיר חוק מפורט זה ייתן מענה, כך אנו מקווים לצורך בהסדרה כוללת של סוגיית התמיכה הכלכלית בילדים בישראל, על היבטיה השונים.

ג. עיקרי החוק המוצע

עיקר 1:

החוק יקבע כי הוריו של ילד אחראים במשותף להבטיח את צרכיו הכלכליים של ילדם בהתאם להוראות החוק וכי זכותו של ילד לקבל מהוריו את התמיכה הכלכלית הנדרשת להבטחת צרכיו בהתאם להוראות החוק.

עיקר 2:

ברירת המחדל המועדפת בחוק הינה הסדרים המבוססים על הסכמות בין ההורים, ובלבד שהם שומרים על

⁷ להבחנה בין שאלת חלוקת הנטל שאותה יש לקבוע בהתאם ליחס ההכנסות ללא קשר לזמני השהות וסוג ההוצאה לבין דרך מימושה בפועל התלויה בימי השהות ובסוג ההוצאה ראו ליפשיץ וליפשיץ שם.

טובת הילד. רק במקום בו לא הגיעו הצדדים להסכמות ייקבע בית המשפט בעניין.

עיקר 3:

סכומי התמיכה הכלכלית בילד יהיו אחידים ויתבססו על עקרונות משותפים לכלל האוכלוסייה. אימוץ טבלה מחייבת להבדיל מקביעת "קווים מנחים" להערכת שיעור התמיכה הכלכלית, מבטיח עקביות ויציבות, ייצור שקיפות מרבית ועתיד להוביל לצמצום הפערים בין הערכאות האזרחית והדתית ובתוך הערכאות עצמן, וכתוצאה מכך להפחתת הצורך בהתדיינות משפטית בכלל. עם זאת, ייתכנו נסיבות חריגות ומוגדרות בהן ניתן יהיה לסטות מן הטבלה.

עיקר 4:

גובה התמיכה הכלכלית בטבלה ייקבע בהתאם לעקרונות כלכליים מקובלים של אמידת התוספת השולית עבור ילדים במשק הבית, ותוך התחשבות ברף מינימלי אשר נועד להבטיח מחיה בכבוד בשני משקי הבית. גירושין הם משבר כלכלי המוביל לירידה ברמת החיים נוכח הפיצול לשני משקי בית. משכך מחד, לא ניתן ליצור אידאל לפיו לא תהיה הפחתה ברמת החיים של ההורים או הילד לאחר הפירוד ואף לא ניתן להבטיח רמת חיים שוויונית בשני הבתים שכן כל הורה נותר עם משכורתו ויכולותיו האישיות, בעוד על האיזון השוויוני בנכסי הצדדים לבוא לידי ביטוי במסגרת הליכי הרכוש. מאידך, המשפחות העניות סופגות את הטלטלה בעקבות הגירושין בעוצמה הגבוהה ביותר וכתוצאה מכך רוב גדול מהמשפחות החד הוריות החיות מתחת לקו העוני הן משפחות גרושות. על כן ישנן הצדקות מוסריות וערכיות לכלל המוצע לפיו יש להבטיח כי לכל הורה יוותר סכום מינימאלי המאפשר מחיה בכבוד במשק הבית. מינימום מחיה בכבוד בשני הבתים הוא צורך של הילד לשם שמירה על טובתו. יודגש, כי אמידת הוצאות הילדים בהתאם לעקרון התוספת השולית אינה נקיה מקשיים שכן היא מתעלמת מכך שהתוספת השולית מבוססת על הוצאות ההורה, וללא קיום מינימאלי להורה לא ניתן לקיים את הילד באמצעות התוספת השולית בלבד. גם בשל כך, ישנה הצדקה מעשית ומהותית לכלל לפיו יש לוודא שתנאי החיים בשני הבתים שבהם מתגורר הילד עומדים בתנאי מינימום שיאפשר מחיה במשק הבית.

עיקר 5:

לצורך חישוב התמיכה הכלכלית בילדים ילקחו בחשבון הכנסות או רווח מכל מקור שהוא וכן הכנסה כספית שניתן להפיק מכל נכס, לרבות שווי דירת המגורים בבעלות. היות ולא ניתן לנתק את עלויות הגידול של הילד מרמת המחיה הממשית של משפחתו, הרי שכל עוד עומדת לזכות הוריו הכנסה ממשית או הכנסה פוטנציאלית אין הצדקה להתעלם ממנה שכן היא משפיעה באופן ישיר על רמת החיים של הילד ועל יכולתו של כל הורה לשאת בעלות התמיכה הכלכלית בילד.

עיקר 6:

חישוב חלוקת התמיכה הכלכלית בין ההורים ייערך על בסיס מתווה נטול מגדר ושקוף. הכלל המרכזי הוא שיש להבחין בין החלוקה הרעיונית של התמיכה הכלכלית בילד שתערך על פי יכולותיהם הכלכליות של הצדדים, לבין דרך מימוש התמיכה וביצוע ההוצאות בפועל שיבוצעו בהתאם לסוגי ההוצאות השונים.⁸

בהתאם לכך נקבעה נוסחה ביחס לסוגי ההוצאות השונים: הוצאות תלויות שהות, הוצאות שאינן תלויות

⁸ "מזונות ילדים בגילאי 6 עד 15 במצבי משמורת משותפת? מבט פרשני וגישורי בעקבות בע"מ 919/15", מחקרי משפט לב'.

שהות, הוצאות נוספות, והוצאות מדור. הנוסחה מביאה בחשבון את מאפייניהם של סוגי ההוצאות השונות, את האופן בו נושא כל אחד מההורים בפועל בסוגי הוצאות אלה ואת דרך ביצוע הקיזוז בין ההורים.

עיקר 7-

חלוקת הוצאות המדור הינה סוגיה מורכבת שרבו בה הדעות והמחלוקות, נוכח כך שמדובר בהוצאה גבוהה בבסיס התקציב המשפחתי והיא אינה נחסכת מההורה בימים בהם הילד אינו שוהה עמו. בהתאם לכלל החלוקה הבסיסי הנזכר לעיל, מוצע לחלק בין מקרים בהם יש צורך להביא בחשבון את הוצאות הדיור בשני משקי הבית לבין מקרים שבהם ניתן להסתפק במדור יחיד תוך קביעת כללים שונים לכל אחד מן המצבים.

עיקר 8:

במטרה לייצר בהירות ולמנוע מחלוקות, מוצע כי הדרך שבה יבוצעו ההוצאות יעשה ככל הניתן בדרך של קביעת סכום קבוע להחזר הוצאות שניתן לחזות מראש תוך צמצום הצורך בקבלת החזרים פרטניים וכמו כן בהתייחס לתקופות השונות לאורך חייו של הילד וההוצאות המיוחדות הנובעות מכך.

עיקר 9:

לבית המשפט תהיה סמכות במקרים חריגים ומצומצמים להגדיל או להקטין את שיעור הכנסותיו של הורה לצורך חישוב יחסי ההכנסות בין הצדדים, וכן להגדיל את גובה התמיכה הכלכלית הכוללת לה זכאי הילד במקרה הנדיר בו הכנסותיהם של הורי הילד במשותף הינן גבוהות במיוחד והילד רגיל לרמת חיים גבוהה מאוד.

עיקר 10:

מוצע לקבוע כי חובת התמיכה הכלכלית של הורים בילדיהם תימשך עד להגעת הילדים לגיל 21. רף זה תואם את הסטנדרט הבינלאומי ואת מציאות החיים בישראל שבה בדרך כלל, עקב השירות הצבאי או הלאומי, אין לילדים אפשרות לרכוש עצמאות כללית לפני סיום השירות. עם זאת מוצע להתחשב בשינוי שחל לאחר סיום שנות הלימודים ובשכר שמקבל צעיר בשירותו הצבאי או הלאומי או בשכר עבודתו אם אינו משרת.

עיקר 11:

על מנת לשמור על יציבות ולשם מניעת ריבוי התדיינויות ודיונים משפטיים, אשר להם גם עלות כלכלית וגם מחיר נפשי לצדדים ולילדיהם, מוצע לקבוע כי רק אם חל שינוי נסיבות מהותי וגובה התמיכה הכלכלית שעל כל הורה לשאת בו השתנה בלפחות 15% מאז ההסכם בין הצדדים או פסק הדין, יהא רשאי הורה לבקש את עדכון הסכום. יודגש, כי פרסומו של חוק זה לא יהווה כשלעצמו שינוי נסיבות שיאפשר פניה לבית המשפט לעדכון הסכום. בנוסף ניתן יהיה לפנות לבית המשפט מקום בו לא נשמרים הכללים שנקבעו ביחס לימי השהות, ביצוע הוצאות וקבלת החזרים.

עיקר 12:

אחת ממטרותיו הראשיות של החוק הינה ליצור אחידות בדיני המזונות בין כלל המתדיינים וכלל הערכאות. לפיכך מוצע לקבוע כי על אף שישמרו סמכויותיהם של בתי הדין הדתיים לדון במזונות הילד כפי שהיו קיימות ערב תחילתו של חוק זה, ידונו בתי הדין הדתיים בנושא מזונות הילד לפי הוראות חוק זה חלף תחולת הדין הדתי - האישי. בסוגיה זו מובאת בחוק אפשרות נוספת לדיון ציבורי על פיה יתאפשר לצדדים המעוניינים בכך,

בהסכמת שניהם, להסמיך את בית הדין הדתי לדון לפי הוראות הדין הדתי, כל עוד לא תהיה בשל כך פגיעה בטובתו של הילד ובכל מקרה לא יפחת גובה התמיכה הכלכלית שתפסק מזכאותו הכוללת של הילד לפי חוק זה.

ד. השפעת תזכיר החוק המוצע על החוק הקיים

יתוקנו הוראות בחוקים אלו: חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), התשי"ט-1959, חוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה, התשע"ה-2014, חוק בית המשפט לענייני משפחה, תשנ"ה-1995, חוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972, חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז – 1967.

ה. השפעת תזכיר החוק המוצע על תקציב המדינה ועל תקנים במשרדי הממשלה

ההשפעה תבחן בהמשך.

ו. להלן נוסח תזכיר החוק המוצע

תזכיר חוק מטעם משרד המשפטים:

תזכיר חוק אחריות כלכלית של הורים לילדיהם, התשפ"ב-2022

מטרת החוק

1. מטרתו של חוק זה היא לקבוע את התמיכה הכלכלית בילד וחלוקתה בין הוריו תוך שמירה על עקרון טובת הילד ויצירת הוגנות בחלוקה בין ההורים; החוק נועד ליצור אחידות, שקיפות וודאות בדיני מזונות הילדים בישראל ולהוביל להפחתת ההתדיינות המשפטיות בין ההורים בעניינים אלה.

הגדרות

2. בחוק זה –

"הכנסה" – כל אחד מאלה, לאחר שנוכו ממנו מיסי חובה:

- (1) הכנסה או רווח מכל מקור שהוא וכן הכנסה כספית שניתן להפיק מכל נכס שהוא, לרבות משווי דירת מגורים בבעלות פחות ההתחייבויות על הנכס; לעניין זה הכנסה או רווח ממשלח יד יחושבו בהתאם לשיעורם בפועל על פי ההכנסה ברוטו פחות תשלומי החובה והכנסה או רווח מכל מקור אחר יחושבו לפי 2% ריבית לשנה משווי הנכס;
- (2) כל גמלה כמשמעותה בחוק הביטוח הלאומי, נוסח משולב, תשכ"ה – 1995, המשולמת להורה, וכן הטבה כלכלית המוענקת מהמדינה להורה עבור ילדיו ולמעט גמלה המשולמת להורה לפי חוק בשל מוגבלות ילד וקצבה המשולמת בשל מוגבלות ההורה, כולה או חלקה, שיקבע השר בתקנות;

"הוצאות תלויות בימי שהות" – הוצאות שוטפות יומיומיות הנובעות מימי שהות של ילד אצל כל אחד מהוריו כגון: הוצאות עבור מזון, חשמל מים, גז, ומוצרי היגיינה;

"הוצאות שאינן תלויות בימי שהות" – הוצאות שוטפות שאינן נובעות בשהות של ילד אצל כל אחד מהוריו בימי השהות, כגון: תשלומים עבור ביגוד, הנעלה, בריאות, אמצעי תקשורת, נסיעות, מכשירי כתיבה;

"הוצאות נוספות" – הוצאות עבור חינוך, ומסגרות טיפוליות לרבות עלות שנחסכה לשני ההורים עקב טיפול של מי מהם בילד במקום במסגרת טיפולית, חוגים, שעורי עזר, תנועות נוער, קייטנות, אבחונים וטיפולים בריאותיים חריגים, טיפולים נפשיים, טיפולים פרא רפואיים וכן הוצאות שלא היו חזויות מראש או שבמהותן הינן חד פעמיות או הוצאות מיוחדות המוסכמות על הצדדים;

"הסכם הורות" – הסכם בין הורים ביחס לזמני השהות של ילד אצל כל אחד מהוריו, אשר אושר על ידי בית המשפט או בית הדין המוסמך לפי סעיף 24 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב – 1962 ;

"הסדר הורות" – חלוקת זמני שהות של ילד אצל כל אחד מהוריו כפי שנקבעה על ידי בית המשפט או בית דין מוסמך לפי סעיף 25 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב – 1962 ;

"הטבלה הסטטיסטית" – הטבלה הסטטיסטית שיקבע השר לפי סעיף 4 ;

"הורים בפירוד" – הורים גרושים, הורים בהליכי פירוד והורים החיים בנפרד ;

"ימי שהות" – מספר הימים בהם שוהה ילד אצל כל אחד מהוריו מתום הפעילות במוסד חינוך או טיפול ועד התחלת הפעילות למחרת ובימי חופשה ומחלה – בכל שעות היממה ;

"סכום התמיכה הכלכלית להעברה" – הסכום שעל אחד ההורים להעביר מדי חודש להורה השני כאמור בסעיף 7 ;

"מסגרת טיפולית" – מעון, משפחתון וצהרון ;

"נכס" – מקרקעין, מיטלטלין וזכויות, לרבות כספים וניירות ערך ;

"צעיר" – מי שמלאו לו 18 וטרם מלאו לו 21 ;

"תמיכה כלכלית כוללת" – גובה התמיכה הכלכלית שילד זכאי לה משני הוריו יחדיו לפי סעיף 4 ;

"תשלומי חובה" – דמי מס הכנסה, הביטוח הלאומי וביטוח הבריאות ;

3. אחריות כלכלית של הורים לילדים (א) הוריו של ילד אחראים לדאוג לצרכיו הכלכליים של ילדם לפי חוק זה וזכותו של ילד לקבל את התמיכה הכלכלית הנדרשת מהוריו, לפי חוק זה.

(ב) הורים בפירוד יסכימו ביניהם על חלוקת התמיכה הכלכלית בילדם, בכפוף לאמור בסעיף 9 ; לא הגיעו ההורים להסכם רשאים הם להגיש לבית המשפט בקשה לקביעת גובה התמיכה הכלכלית שעל כל אחד מההורים לשאת בו בהתאם לאמור בסעיף 11.

4. סכום התמיכה הכלכלית הכוללת (א) גובה התמיכה הכלכלית הכוללת שילד זכאי לה מהוריו יחושב לפי ההוצאה הכספית לגידול ילד בהתאם להכנסת הוריו ומספר ילדיהם, על פי הטבלה הסטטיסטית ובתוספת ההוצאות הנוספות ; בקביעת גובה התמיכה הכלכלית יתייחס בית המשפט בנפרד להוצאות תלויות בימי שהות, להוצאות שאינן תלויות בימי שהות, למדור ולהוצאות הנוספות.

(ב) שר המשפטים יקבע בתקנות טבלה סטטיסטית אשר תתייחס לגובה התמיכה הכלכלית הכוללת שילד זכאי לה, ללא ההוצאות הנוספות בהתאם להכנסתו של כל אחד מהוריו, מספר ילדיהם, ומשתנים סטטיסטיים נוספים כפי שיקבע השר (להלן- הטבלה); הטבלה תתייחס בנפרד להוצאות תלויות שהות להוצאות שאינן תלויות שהות ולמדור.

גובה התמיכה הכלכלית בטבלה ייקבע בהתאם לאמידת התוספת השולית של הוצאות ילדים במשק הבית, בהתחשב בעלויות הכרוכות בהפרדה לשני משקי בית ותוך הבטחת רף מינימלי למחיה בשני משקי הבית; הטבלה תתעדכן לפי הוראות שייקבע השר.

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב), הוצאות נוספות לא יקבעו בהתאם לטבלה אלא ייקבעו בהסכמת הצדדים כפי שאושר על ידי בית המשפט ואם לא הסכימו הצדדים – בהתאם לצרכי הילד כפי שיקבע בית המשפט על פי רמת החיים בה הורגל ותוך התחשבות בשינוי שחל עקב הפירוד ושינויי נסיבות אחרים אם חלו ובהתאם להכנסת הוריו ומספר ילדיהם; ההוצאות הנוספות ייקבעו ככל שניתן בהתייחס לכל התקופות בהן יהיו חייבים ההורים בתמיכה כלכלית לפי חוק זה וככל הניתן, יוערכו ביחס לכל הרכיבים הידועים מראש.

(ד) הסכום של גמלה המשולמת להורה לפי חוק בשל מוגבלות ילד, יתווסף לסכום התמיכה הכלכלית הכוללת שהילד זכאי לה משני הוריו; ההורים יגיעו להסכמות לעניין אופן חלוקת הגמלה ביניהם; לא הגיעו ההורים להסכמות כאמור, בית המשפט ייתן הוראות לעניין העברת חלק מתשלום הגמלה מההורה מקבל הגמלה להורה האחר, בין השאר, בהתאם לימי השהות של הילד אצל כל אחד מהוריו וההוצאות המיוחדות שיוציא כל אחד מההורים על הילד.

(א) ההורים יסכימו ביניהם על דרך שבה יבוצעו ההוצאות שאינן תלויות בימי שהות וההוצאות הנוספות. לעניין זה, רשאים הם לקבוע הורה אשר יהיה ממונה על תשלום הוצאות אלה באופן ישיר כולן או חלקן, לחלק ביניהם את ביצוע ההוצאות בדרך שייקבעו, לנהל חשבון בנק משותף לביצוע הוצאות אלה או לקבוע כל דרך אחרת שבה הן יבוצעו, והכל בדרך שתצמצם ככל הניתן את הצורך בקבלת החזרים פרטניים; הורה שנקבע כי יהיה ממונה על הוצאות אלה, כולן או חלקן, יעביר לו ההורה האחר מדי חודש את חלקו היחסי כאמור בסעיף 6 בהוצאות האמורות. לעניין סעיף זה יראו עלות שנחסכה לשני ההורים עקב טיפול של מי מהם בילד במקום במסגרת טיפולית כהוצאה שהוציא ההורה המטפל.

אופן ביצוע הוצאות 5.
שאינן תלויות
שהות והוצאות
נוספות

(ב) לא הגיעו ההורים לידי הסכמה על דרך שבה יבוצעו ההוצאות שאינן תלויות בימי שהות וההוצאות הנוספות, ייקבע בית המשפט בעניין והכל בדרך של קביעת סכום קבוע להחזר הוצאות ידועות ככל הניתן וצמצום הצורך בקבלת החזרים פרטניים; לעניין זה, רשאי בית המשפט להורות כיצד יבוצעו ההוצאות שאינן תלויות שהות ובכלל זה למנות הורה אשר יהיה ממונה על תשלום ההוצאות האמורות בסעיף קטן (א) כולן או חלקן, והכל בשים לב, בין היתר, למידת יכולתם של ההורים לשתף פעולה ביניהם ולשיקולי טובת הילד.

ההורים יתחלקו בתמיכה הכלכלית הכוללת בילד בהתאם ליחסי ההכנסות ביניהם ולפי ההוצאות אשר עליהם לשאת בהן בפועל בהתאם להוצאות הבאות:

חלוקת התמיכה
הכלכלית בין
ההורים
6.

(א) ביחס להוצאות התלויות בימי שהות – סכום החיוב של הורה לצורך חישוב הסכום שעליו להעביר להורה השני (להלן: סכום החיוב) יהיה בהתאם ליחסי ההכנסות ויחסי ימי השהות על פי הנוסחה שלהלן: סכום השווה לסכום התמיכה הכלכלית הכוללת שהילד זכאי לה בשל הוצאות התלויות בימי שהות, כפול החלק היחסי של אותו הורה בהכנסות של שני ההורים פחות חלקו היחסי בימי השהות;

(ב) ביחס להוצאות שאינן תלויות בימי שהות, ולהוצאות נוספות – סכום החיוב של כל הורה יהיה סכום התמיכה הכלכלית הכוללת שהילד זכאי לה בשל הוצאות שאינן תלויות בימי שהות והוצאות נוספות, כפול החלק היחסי של אותו הורה בהכנסות של שני ההורים פחות הוצאות שנקבעו בהסכם או בפסק דין שעליו לבצע באופן ישיר או על ידי העברה לחשבון משותף בהתאם לדרך שנקבעה לביצוע ההוצאות לפי סעיף 5.

(ג) ביחס להוצאות מדור – סכום החיוב של כל הורה יהיה סכום השווה לסכום התמיכה הכלכלית הכוללת שילד זכאי לה בשל הוצאות המדור אצל כל אחד מההורים (להלן: מדור כפול), כפול החלק היחסי של אותו הורה בהכנסות של שני ההורים פחות חלקו היחסי בימי השהות; פחתו ימי השהות משלושה ימי שהות מתוך שבועיים, סכום החיוב של כל הורה יהיה סכום השווה לסכום התמיכה הכלכלית הכוללת שילד זכאי לה עבור מדור יחיד, כפול החלק היחסי של אותו הורה בהכנסות של שני ההורים. על אף האמור, סכום החיוב של הורה לא יעלה על הסכום שהיה חב בו על פי יחסי ההכנסות בשל מדור יחיד.

7. סכום החיוב הכולל
להעברה

- (א) סכום החיוב הכולל של כל הורה יהא הסכום המצטבר של כלל הסכומים בסעיפים קטנים 6(א), (1), (2) ו- (3);
- (ב) ההורה אשר הסכום הכולל לחיוב שלו נותר עם יתרה חיובית, יעביר את הסכום להורה השני, אשר נותר עם סכום כולל לחיוב יתרה שלילית.
- (ג) פחת הסכום שנותר לאחר הפחתת סכום החיוב הכולל של הורה מהכנסתו של אותו הורה, ממינימום הסכום למחיה שנקבע למשק הבית בתוספת השניה (להלן: "מינימום הסכום למחיה"), והכנסתו של ההורה השני עולה על הסכום הנדרש כדי להבטיח מינימום הסכום למחיה בשני משקי הבית, יוסף לחלקו של ההורה השני בתמיכה הכלכלית בילד סכום הנועד להבטיח מינימום מחיה בשני הבתים בהתאם לסכומים שיקבעו בתקנות. פחתו הכנסותיהם של שני הצדדים ממינימום הסכום למחיה ייתן בית המשפט הוראות לעניין חלוקת התמיכה הכלכלית בין ההורים.
- (ד) סכום החיוב הכולל להעברה לפי סעיפים קטנים (ב) ו- (ג), לרבות צירוף החזרים פרטניים נדרשים לגבי הוצאות נוספות שסכומן לא נכלל מראש בסכום החיוב הקבוע, יהווה סכום חיוב לצורך חוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1967.

8. דמי טיפול

טיפול הורה דרך קבע בילד שלא מלאו לו שנים עשרה שנים או בילד עם מוגבלות הזקוק להשגחת הורה במשך כל ימות השבוע, יתווספו דמי טיפול לסכום שעל הורה שהילד לא שוהה אצלו לשלם להורה השני; השר ייקבע הוראות לעניין גובה דמי הטיפול ודרך חישובם; בית המשפט רשאי שלא לפסוק דמי טיפול בנסיבות מיוחדות בהן ילד לא שוהה אצל הורה מטעמים שאינם בשליטתו.

9. הסכם בין ההורים
בעניין תמיכה
כלכלית

- (א) הסכם בעניין אחריות כלכלית של הורים לילדיהם וחלוקת התמיכה הכלכלית ביניהם טעון אישור של בית המשפט והוא יאשר לאחר שנוכח כי ההסכם הוא לטובת הילד וכי ההורים מבינים את תוכנו ובלבד שגובה התמיכה הכלכלית הכוללת של הילד יהיה זכאי לה לא יפחת מגובה התמיכה הכלכלית הכוללת לפי חוק זה; משאושר ההסכם דינו לכל עניין זולת ערעור כדין פסק דין של בית משפט; השר יקבע בתקנות טופס מומלץ להסכם בדבר אחריות כלכלית בילדים, אשר רכיביו יכללו בכל הסכם בדבר אחריות כלכלית של הורים כלפי ילדיהם, וככל הניתן בכל הסדר שקבע בית המשפט בעניין חלוקת האחריות הכלכלית בין ההורים.
- (ב) הסכם בין הורים הפוגע, במישרין או בעקיפין, בזכות ילד לקבל את התמיכה הכלכלית הנדרשת להבטחת צרכיו מהוריו לפי חוק זה - בטל.
- (ג) לעניין סעיף קטן (ב), אין נפקא מינה אם ננקטה בהסכם לשון שיפוי, ערבות, קבלנות או כל לשון אחרת.

- תמיכה כלכלית בצעיר
10. (א) צעיר המשרת בשירות חובה או בשירות לאומי, יופחת שכרו מסכום התמיכה הכלכלית הכוללת שהוא זכאי לה ערב היותו בן 18.
- (ב) צעיר העובד למחייתו יופחת משיעור התמיכה הכלכלית שהוא זכאי לה שכרו ורשאי בית המשפט מנימוקים שירשמו להתחשב גם ביכולתו של הצעיר לעבוד למחייתו.
- (ג) צעיר שאינו מתגורר אצל מי מהוריו אף בעת החופשות מהשירות הצבאי או השירות הלאומי, רשאי בית המשפט להורות על העברת סכום התמיכה הכלכלית של כל אחד מהוריו ישירות אליו.
- בקשה לתמיכה כלכלית
11. (א) הורה או שני ההורים וכן ילד בעצמו בהתאם להוראות סעיף 3(ד) לחוק בתי המשפט לענייני משפחה, רשאים להגיש לבית המשפט בקשה לקביעת סכום התמיכה הכלכלית שכל הורה יחויב בו; השר יקבע בתקנות טופס לבקשה וטופס לתשובה לה ואת המסמכים שיש לצרף לביסוס הבקשה (להלן - "הבקשה");
- (ב) לבקשה ולתשובה לה יצרף כל אחד מההורים הצהרת ובה יפרט את כלל הכנסותיו ונכסיו;
- (ג) בטופס הבקשה והתשובה יציעו הצדדים ככל הניתן מנגנון המקובל עליהם ליישוב מחלוקות עתידיות ביניהם באשר לאופן יישום חלוקת התמיכה הכלכלית ולביצוע התאמות הנובעות משינוי נסיבות, ובכלל זה באמצעות מגשר או מתאם הורי.
- קביעה התמיכה הכלכלית
12. (א) בית המשפט ייקבע את סכום התמיכה הכלכלית הכוללת בילד ואת חלוקת התמיכה הכלכלית בין ההורים לאור הבקשה והתשובה לה ובהתאם להוראות סעיפים 4 ו-6 את אופן ביצוע ההוצאות כאמור בסעיף 5 ואת סכום החיוב הכולל להעברה כאמור בסעיף 7.
- (ב) בית המשפט ייקבע, ככל הניתן, את סכומי התמיכה הכלכלית בהתייחס לכל התקופות בהן יהיו חייבים ההורים בתמיכה כלכלית לפי חוק זה וככל הניתן, ביחס לכל הרכיבים המנויים בטופס שקבע השר בתקנות בהתאם לסעיף 9(א).
- (ג) נוכח בית המשפט כי אין התאמה בין הנתונים על הכנסות הורה בין הבקשה לבין התשובה, רשאי הוא לקבל מידע על הכספים והרכוש של כל הורה מידי כל גורם המנוי בסעיף 7א ובתוספת השנייה לחוק הוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 (להלן - "מידע").

(ד) על אף האמור בכל דין, נתונים ומידע על הכנסות הורה בבקשה או בטופס המצאת פרטים יהיו חסויים בפני כל אדם, למעט כלפי ההורה השני, בית המשפט וצד להליך שקבע בית המשפט.

(ה) בית המשפט רשאי לקבוע מנגנון מתאם לסיוע ביישוב מחלוקות עתידיות בין ההורים בעניין חלוקת האחריות הכלכלית ביניהם וכן אם לא באו הורים לידי הסכמה לעניין הוצאה כאמור בסעיף 5, באמצעות צד שלישי לרבות מגשר ומתאם הורי, אשר ככל האפשר מקובל על ההורים.

(ו) פסק דין לתמיכה כלכלית של הורה בילדו יחול מיום הגשת בקשה לאישור הסכם בדבר תמיכה כלכלית לבית המשפט או מיום הגשת בקשה לקביעת סכום התמיכה הכלכלית שכל הורה חייב בו בהתאם להוראות חוק זה, ואולם אם הוגשה בקשה ליישוב סכסוך קודם להגשת הבקשה, בהתאם להוראות החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה, התשע"ה-2014⁹ (להלן - החוק להסדר התדיינויות) יהא החיוב מיום הגשת הבקשה ליישוב סכסוך והכל אם לא קבע בית המשפט אחרת.

(א) על אף האמור בחוק זה, בית המשפט רשאי להגדיל או להקטין את שיעור הכנסותיו של הורה לצורך חישוב יחסי ההכנסות ולצורך קביעת עלות גידול ילד בהתאם לטבלה הסטטיסטית, אם סבר שמן הצדק לעשות כן, בשל התקיימות אחת מהנסיבות הבאות:

13. הגדלה או הקטנה של סכום התמיכה הכלכלית הכוללת וחלוקתה בין ההורים

- (1) הורה נמנע באופן מכוון מלהשתכר לפי מירב יכולת ההשתכרות שלו, לרבות מנכסים שבבעלותו, בהשוואה להשתכרותו עובר לפירוד;
- (2) הורה נמנע מלעבוד על אף יכולתו המעשית לעשות כן ואין אפשרות מעשית לקיים משקי הבית של שני ההורים ללא הכנסתו;
- (3) הכנסתו של ההורה אינה מספיקה לצרכי הילד אך בבעלותו של ההורה נכסים שניתן לממש;
- (4) להורה הוצאות מיוחדות בשל היותו בעל מוגבלות;
- (5) להורה ישנם ילדים נוספים;
- (6) לאחד ההורים תמיכה משפחתית משמעותית ואין אפשרות לקיים את משקי הבית של שני ההורים ללא התחשבות בתמיכה זו;
- (7) נסיבות חריגות אחרות;

(ב) על אף האמור בחוק זה בית המשפט רשאי להגדיל את גובה התמיכה הכלכלית הכוללת בילד בהתאם לטבלה הסטטיסטית, אם סבר שמן הצדק לעשות כן, כאשר הכנסות הוריו של הילד הינן גבוהות במיוחד והילד היה רגיל לרמת חיים גבוהה מגובה התמיכה הכלכלית הכוללת שילד זכאי לה בהתאם לטבלה הסטטיסטית:

(ג) נוכח בית המשפט לדעת שהורה אינו עומד בהסכם או הסדר ההורות שנקבעו לו, רשאי הוא לקבוע חלוקה שונה של ימי השהות לצורך חישוב חלוקת התמיכה הכלכלית בין ההורים.

(ד) נקבע הסדר שהות הכולל חלקי ימי שהות, יורה בית המשפט כיצד לחשב את יחס השהות לגבי הימים החלקיים ובלבד שלא יובא בחשבון זמן שהותו של הילד ללא לינה אצל הורה לעניין חישוב חלקם היחסי של ההורים בהוצאות המדור.

(ה) בית המשפט רשאי לקבוע מטעמים מיוחדים שירשמו, כי התמיכה הכלכלית שעל הורה לשאת בה תשולם לגורם אחר שייקבע.

14. תמיכה כלכלית זמנית גובה תמיכה כלכלית זמנית שעל הורה לשאת בו ייקבע לפי הסכם או הסדר הורות קבוע או זמני ובהעדרם בקירוב למצב הקיים בפועל.

15. הצמדה על סכום התמיכה הכלכלית שנקבע בפסק דין או בהסכם שאושר על ידי בית המשפט (להלן – פסק הדין) יוספו הפרשי הצמדה; לעניין סעיף זה – "הפרשי הצמדה" – תוספת לסכום שנפסק או שנקבע בפסק הדין לפי שיעור העליה של המדד שייקבע השר בתקנות מן המדד שפורסם סמוך לפני מועד מתן פסק הדין.

16. פניה לשינוי שיעור התמיכה בשל שינוי נסיבות (א) תוקפו של הסכם בין הורים לקביעת תמיכה כלכלית בילד ופסק דין סופי שניתן בעניין תמיכה כלכלית בילד יהיה תקף עד להגיעו של הילד לגיל 21, אם לא קבע בית המשפט אחרת או הוסכם אחרת בין הצדדים.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) חל שינוי נסיבות מהותי מאז החלטת בית המשפט או מאז אושר ההסכם בידי בית המשפט, לפי העניין, רשאי הורה להגיש בקשה לבית המשפט לעדכון סכום התמיכה הכלכלית שכל אחד מההורים חב בו ובית המשפט רשאי לשנות את גובה התמיכה הכלכלית שעל כל הורה לשאת בו, אם השתכנע כי שינוי הנסיבות הוא מהותי ובלבד שעל פי הוראות חוק זה גובה התמיכה הכלכלית שעל אחד ההורים לשאת בה השתנה בעקבות שינוי הנסיבות בלפחות חמישה עשר אחוזים.

- (ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), בית המשפט רשאי להגדיל או להקטין את חלקו של הורה בתמיכה הכלכלית שנקבעה, בשל כך שהורה אינו עומד בהסכם או הסדר ההורות שנקבעו לו או נמנע מלהוציא הוצאות שהתחייב בהם.
17. הפרת קביעת התמיכה הכלכלית (א) הפר הורה באופן חוזר ונשנה, את חובתו, להעביר תשלום להורה השני בהתאם לקביעת בית המשפט רשאי בית המשפט לחייבו בפיצויים להורה השני. (ב) אין באמור בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מהוראות פקודת בזיון בית משפט¹⁰ ומהוראות חוק ההוצאה לפועל¹¹.
18. תחולת חוק לתיקון דיני משפחה דיני משפחה (מזונות) (א) סעיפים 8 ו- 11 לחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) יחולו, בשינויים המתחייבים, על תמיכה כלכלית בילד לפי חוק זה.
19. עסקאות בתמיכה כלכלית (א) זכות של ילד לתמיכה כלכלית מהוריו אינה ניתנת להעברה, לשעבוד, לקיזוז, או לעיקול, בכל דרך שהיא. (ב) הוראת סעיף קטן (א) תחול גם על תמיכה כלכלית בילד ששולמה באמצעות חשבון תשלום כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ט- 2019 במשך שלושים ימים מיום ששולמה.
20. בית המשפט המוסמך (א) בית המשפט המוסמך לדון לפי חוק זה הוא בית המשפט לענייני משפחה.
21. סמכות בית דין דתי ותחולת הדין הדתי (א) אין באמור בחוק זה כדי לגרוע מסמכויות בתי הדין הדתיים לדון במזונות ילד, כפי שהיו קיימות ערב תחילתו של חוק זה או להוסיף עליהן, ובלבד שעל אף האמור בכל דין בית דין דתי ידון לפי הוראות חוק זה. (ב) **אפשרות נוספת:** על אף האמור בסעיף קטן (א), בית דין דתי מוסמך לדון בקביעת גובה התמיכה הכלכלית שעל כל אחד מההורים לשאת בו לפי הדין הדתי הנוהג בו, ובחלוקתו בין ההורים, אם ניתנה הסכמת שני ההורים לדון בהתאם לדין הדתי כאמור, ובלבד שגובה התמיכה הכלכלית הכוללת של הילד יהיה זכאי לה לא יפחת מגובה התמיכה הכלכלית הכוללת לפי חוק זה ולא תהיה פגיעה אחרת בזכויותיו של הילד.
22. משפט בין-לאומי פרטי על ענייני אחריות כלכלית של הורים לילדים יחול דין מקום מושבו הרגיל של הילד.

¹⁰ חא"י כרך א' (ע) 332, 356.
¹¹ ס"ח, התשכ"ז עמ' 116.

- הוראת מעבר 23. על תמיכה כלכלית בילדים שניתן לגביהם פסק דין למזונות או שאושר לגביהם הסכם לתמיכה כלכלית בילדים לפני תחילתו של חוק זה יחול האמור בפסק הדין או בהסכם לפי העניין, בכפוף לאמור בסעיף 16(ב).
- תחילה 24. תחילתו של חוק זה ____ ימים מיום פרסומו.
- ביצוע ותקנות 25. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו בין השאר בעניינים אלה:
- (1) סדרי דין מיוחדים לעניין שינוי ועדכון סכום התמיכה הכלכלית שכל הורה חייב בו לפי סעיף 6.
- (2) שינוי שווי ההכנסה הכספית שניתן להפיק מנכס בהתאם להוראות סעיף 1 וקביעת הוראות אחרות באשר להכנסה כספית שניתן להפיק מנכס.
- תיקון חוק לתיקון 26. בחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), התשי"ט-1959¹² - דיני משפחה (מזונות)
- (א) במקום סעיפים 3 ו-3א יבוא:
- "3. הוריו של ילד חייבים במזונותיו בהתאם להוראות הקבועות בחוק אחריות כלכלית של הורים לילדיהם, התשפ"ב-2022".
- (ב) בסעיף 4 אחרי פרט 1 יבוא: "1א. ילדיו הקטינים של בן זוגו".
- תיקון חוק להסדר 27. בחוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה, התשע"ה-2014¹³, בסעיף 2 בהגדרת "תובענה בעניין של סכסוך משפטי" בסוף פסקה 3 יבוא "לרבות בקשה לקביעת תמיכה כלכלית בילד לפי חוק אחריות כלכלית של הורים לילדיהם, התשפ"ב-2022".
- תיקון לחוק בית המשפט לענייני משפחה, תשנ"ה-1995, בסעיף 1 בהגדרת "ענייני משפחה" לאחר סעיף קטן (8) יבוא "(9) בקשה לקביעת תמיכה כלכלית בילד לפי חוק אחריות כלכלית של הורים לילדיהם, התשפ"ב-2022".
- תיקון חוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972¹⁴, בסעיף 1 אחרי הגדרת "המוסד" יבוא "מזונות- לרבות תמיכה כלכלית בילד לפי חוק אחריות כלכלית של הורים לילדיהם, התשפ"ב-2022".
- תיקון חוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967, בסעיף 1 אחרי הגדרת "פסק דין" יבוא:

¹² ס"ח התשי"ט, עמ' 72.

¹³ ס"ח התשע"ה, עמ' 116.

¹⁴ ס"ח התשל"ב, עמ' 87.

"מזונות" – לרבות עניני אחריות כלכלית לפי חוק אחריות כלכלית של הורים לילדיהם, התשפ"ב- 2022 (להלן – חוק אחריות כלכלית לילדים);

"פסק דין למזונות" – לרבות פסק דין בענין אחריות כלכלית של הורים לילדיהם לפי חוק אחריות כלכלית של הורים לילדיהם, לרבות פסק דין המאשר הסכם בענין.

דברי הסבר

סעיף 1 – מטרת החוק:

מטרתו של חוק זה היא לקבוע את התמיכה הכלכלית בילד וחלוקתה בין הוריו תוך שמירה על עקרון טובת הילד ויצירת הוגנות בחלוקה בין ההורים; החוק נועד ליצור אחידות, שקיפות וודאות בדיני מזונות הילדים בישראל ולהוביל להפחתת ההתדיינות המשפטיות בין ההורים בעניינים אלה.

כיום, עקב מגוון סיבות, סוגיית מזונות הילדים היא לעיתים אחד המכשולים הגדולים ביותר בניסיון לפתור את הסכסוך בין ההורים ולהביא את המשפחה לרגיעה על מנת שתוכל להתחיל בבטחה בדרכה החדשה והנפרדת. הצעה זו נועדה להסדיר בצורה כוללת את סוגיית התמיכה הכלכלית בילדים בישראל, על היבטיה השונים.

סעיף 2 – הגדרות:

1. הגדרת "הכנסה" קובעת את המקורות הכספיים של הורה שעל פיהם ייקבע שיעור התמיכה הכלכלית שהורה מחויב להעניק לילדו. בהגדרת "הכנסה" נכללים הכנסה או רווח מכל מקור שהוא וכן הכנסה כספית שניתן להפיק מכל נכס שהוא.

היות ולא ניתן לנתק את עלויות הגידול של הילד מרמת המחיה הממשית של משפחתו, הרי שכל עוד עומדת לזכות הוריו הכנסה ממשית או הכנסה שניתן להפיק מנכס – יהא מקורה אשר יהא, כולל שוויה של דירת המגורים בבעלות – אין הצדקה להתעלם ממנה שכן היא משפיעה באופן ישיר על רמת החיים של הילד ועל יכולתו של כל הורה לשאת בעלות התמיכה הכלכלית בילד. הוצאות אלה אף נלקחות בחשבון בחישוב הוצאות ההורים והוצאות הילדים הנגזרות מכך. על מנת לפשט את אופן חישוב ההכנסות מחד, ולמנוע תמריצים לעריכת מניפולציות פיננסיות מסוימות מאידך, מוצע לקבוע כי הכנסה או רווח ממשלח יד יחושבו בהתאם לשיעורם בפועל על פי ההכנסה ברוטו פחות תשלומי החובה (מס הכנסה, ביטוח לאומי, וביטוח בריאות), בעוד הכנסה או רווח מכל מקור אחר יחושבו באופן אחיד לפי 2% ריבית לשנה משווי הנכס, ללא אבחנה מה שווי הריבית המתקבלת בפועל מהנכס. הכנסות אלה יחושבו לצורך קביעת יחסי ההכנסות בין ההורים ולצורך קביעת שיעור התמיכה הכולל בילד בהתאם לטבלה.

בכלל הכנסותיו של הורה יחושבו אף גמלאות מהביטוח הלאומי (כגון קצבת ילדים) וכן הטבות כלכליות המוענקות מהמדינה להורה עבור ילדיו (כגון מענק לימודים ושווי נקודות זיכוי במס). זאת, מתוך הבנה כי יש להביא בחשבון את כלל מקורות הכנסותיו של ההורה, ובכלל זה הטבות כספיות ותשלומים המוענקים לו מהמדינה עבור ילדיו. עם זאת, יוחרגו מהוראה זו קצבאות המשולמות להורה בשל מוגבלות ילדו, כיוון שגמלאות אלה נועדו לצורך תשלום על הוצאות עודפות הנובעות מנכותו של הילד (והן יחולקו בין ההורים בהתאם להוראות סעיף 4(ד)). כן יוחרגו רכיבים מסוימים מקצבאות המשולמות עבור מוגבלות הורה. מאחר וקצבאות אלה כוללות גם תוספת בגין ילדים וישנם רכיבים שונים בקצבאות בכללן שמוצדק שיילקחו בחשבון במסגרת היכולות הכלכליות של הורה כתחליף להכנסה ויש רכיבים שלא מוצדק שיילקחו בחשבון – מוצע כי השר ייקבע בתקנות באילו רכיבים מבין קצבאות אלה יש להתחשב.

2. הגדרת "הוצאות תלויות ימי שהות" קובעת את ההוצאות השוטפות היומיומיות שנובעות מימי השהות של הילד אצל כל אחד מהוריו. הכוונה בהוצאות אלו למשל למזון, חשמל, מים, גז ומוצרי היגיינה.

3. הגדרת "הוצאות שאינן תלויות בימי שהות" קובעת את ההוצאות השוטפות שאינן נובעות מהשהות של ילד אצל כל אחד מהוריו. המדובר במצרכים שניתן בדרך כלל להעביר בין בתי ההורים או לצורך במנותק מהשאלה היכן שוהה הילד ביום מסוים, כגון: תשלומים עבור ביגוד, הנעלה, בריאות, אמצעי תקשורת, נסיעות, מכשירי כתיבה. בהוצאת אלה נכללות הוצאות שניתן לקבוע באופן סטטיסטי במסגרת הטבלה ללא שונות משמעותית בין משפחות שהכנסתן דומה.
4. הגדרת "הוצאות נוספות" קובעת סוגי הוצאות צפויות ושאינן צפויות שאינן נכללות בהגדרות הקודמות כגון הוצאות חינוך, אבחונים, טיפולים בלתי צפויים וכיוצ"ב, אשר כונו בעבר בלשון המקובלת "מחציות". הוצאות אלה צוינו בהגדרה נפרדת ולא נכללו ב"הוצאות שאינן תלויות שהות" על אף הקרבה המהותית ביניהם ועל אף דרך החלוקה בין ההורים המשותפת להן, מאחר והן אינן נכללות במסגרת הטבלה הסטטיסטית. הוצאות אלה לא נכללות בטבלה הסטטיסטית כיוון שהן במהותן בעלות שונות גבוהה יחסית בין משפחות ותלויות פעמים רבות בנסיבות אישיות של כל ילד, או בתקופות שונות בחייו ומאחר שכך לא ניתן בעבודה סטטיסטית להגיע לנתונים ממוצעים מהימנים.
5. הגדרת "הסכם הורות" קובעת את מסגרת ההסכמות בין ההורים ביחס לזמני השהות של ילד אצל כל אחד מהוריו, לאחר שאושרה על ידי בית המשפט.
6. הגדרת "הורים בפירוד" מגדירה את כלל סוגי ההורים שאינם חיים ביחד, בין אם חיו קודם כבני זוג וכעת הינם בהליכי פירוד או הורים שכבר נפרדו או התגרשו וכן הורים שמעולם לא היו בני זוג.
7. הגדרת "הסדר הורות" קובעת את חלוקת זמני השהות של ילד אצל כל אחד מהוריו כאשר היא נקבעת בפסק דין של בית המשפט.
8. הגדרת "הטבלה הסטטיסטית" הינה הטבלה שיקבע השר ובה גובה התמיכה הכלכלית הכוללת שילד זכאי לה מהוריו בהתאם להכנסות הוריו, מספר הילדים במשפחה ומשתנים סטטיסטיים נוספים שיקבעו.
9. הגדרת "ילד" קובעת כי ילד הינו מי שטרם מלאו לו 18 שנים או מי שמלאו לו 18 אך הוא טרם סיים חינוך חובה, ולרבות "צעיר". לפי הגדרה זו, ילד המוזכר לכל אורך החוק הוא כל אדם מגיל לידה ועד 21. עם זאת בסעיף ישנה התייחסות להפחתה שצריכה להיות בין גיל סיום הלימודים (בסביבות 18) לבין גיל 21.
10. הגדרת "ימי שהות" קובעת את מסגרת הזמן שנקבעה לשהות של הילד אצל הורהו, כפי שנקבע בהסכם או בפסק דין לפי סעיפים 24 ו-25 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות בהתאם לעקרון טובת הילד. הגדרת יום שהות היא מתום הפעילות במוסד חינוך ועד התחלת הפעילות למחרת ובימי חופשה ומחלה – בכל שעות היממה. משמעות הדברים היא כי הורה המבקש כי ימי השהות של הילד אצלו יילקחו בחשבון לצורך חישוב התמיכה הכלכלית, תחול עליו אחריות על הטיפול בילד (כגון: היעדרות מעבודה או מימון מטפלת) גם בזמני היעדרות של הילד מהמסגרת החינוכית בשל מחלה, חופשה או סיבה אחרת.
11. הגדרת "סכום החיוב הכולל להעברה" קובעת את הסכום המצטבר בגין כל סוגי ההוצאות, אותם יעביר ההורה אשר סכום החיוב הכולל שלו גדול יותר, להורה השני, זאת לאחר שנערכה בחינה כי לכל הורה נותר לפחות סכום מינימום למחיה למשק הבית כפי שנקבע בתוספת השניה, ובמידה שלא נותר סכום מינימום כאמור, יוסף להורה האחר סכום הנועד להבטיח מינימום מחיה בשני הבתים, כהוראת סעיף 7(ג).
12. הגדרת "מסגרת טיפולית" משמשת לקביעת סוגי המסגרות אשר כאשר נחסכה עלותם להורים עקב טיפולו של אחד מהם בילד במקום תשלום לאותה מסגרת טיפולית, ניתן יהיה לראות בכך "הוצאה נוספת" לצורך חישוב חלוקת ההוצאות בין הורים.

13. הגדרת "נכס" קובעת את כלל סוגי הנכסים אותם יש להביא בחשבון כאשר בוחנים את הכנסתו של כל הורה בהתאם לכללים הקבועים בהגדרת "הכנסה".
14. הגדרת "צעיר" – בדומה לנוהג במדינות רבות, ההגדרה מבקשת לקבוע כי יש לחייב הורה בתמיכה כלכלית בילדו עד לגיל 21 שנים.
15. הגדרת המונח "תמיכה כלכלית כוללת" מתייחסת לסכום הכולל שילד זכאי לו משני הוריו בהתאם לטבלה הסטטיסטית ובתוספת ה"הוצאות הנוספות" שאינן מחושבות בטבלה הסטטיסטית ובמקרים המתאימים אף בתוספת סכום הגמלה המשולמת להורה בשל מוגבלות הילד.
16. הגדרת המונח "תשלומי חובה" מגדירה את סוגי התשלומים המנוכים משכרו של ההורה ללא בחירה ועל כן אין לקחתם בחשבון בחישוב סך הכנסותיו.

סעיף 3:

- סעיף זה מעגן בחוק אחריותם של ההורים להבטיח את צרכיו הכלכליים של הילד ואת זכות הילד לתמיכה כלכלית מהוריו. סעיף 27 לאמנת האו"ם בדבר זכויות הילד 1989, קובע:
1. המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד לרמת החיים ההולמת את התפתחותו הגופנית, הנפשית הרוחנית, המוסרית והחברתית.
 2. להורי הילד או לאחרים האחראים לו האחריות הראשונית להבטיח, ככל שמאפשרים יכולתם ואמצעיהם הכספיים, את תנאי המחיה הנדרשים להתפתחות הילד.
 3. המדינות החברות, בהתאם לתנאיהם הלאומיים ואמצעיהן, ינקטו צעדים נאותים לסייע להורים האחראים לילד לממש זכות זו, ויספקו כמקרה הצורך עזרה חומרית ותוכניות סיוע במיוחד באשר לתזונה, ביגוד ודירה.
 4. המדינות החברות ינקטו צעדים נאותים להבטיח גביית מזונות עבור הילד מאת הוריו או מאת אנשים אחרים הנושאים באחריות כספית לגביו, הן בתחום המדינה החברה, והן מחוצה לה. מקום שאדם הנושא באחריות כספית לילד מתגורר במדינה אחרת מזו של הילד, יקדמו המדינות החברות הצטרפות להסכמים בינלאומיים או התקשרות בהסכמים כאלה וכן קביעת הסדרים נאותים אחרים.
- בהתאם לרוח האמנה קובע החוק כי זכות הילד לתמיכה כלכלית היא זכות עצמאית של הילד וחלה על הוריו מכוח האחריות ההורית. זכותו של הילד באה לידי ביטוי גם בפסיקת בית המשפט העליון אשר רואה בנסיבות מסוימות את זכותו של הילד לתביעת מזונות כזכות עצמאית (ר' בג"צ 4407/12 פלוני נ' ביה"ד הרבני הגדול).
- המילים "לפי הוראות חוק זה" בסעיף נועדו להבהיר כי החובה והזכות של הילד עשויים להיות תלויים ביכולותיהם הכלכליות של הוריו וכי מקום שבו השמיכה צרה ואין ידם של ההורים משגת להבטיח את כל צרכיו של הילד, חובת המזונות תיקבע תוך לקיחה בחשבון גם של צרכי ההורה וכל אחד ממשקי הבית.
- סעיף קטן (ב) קובע את ברירת המחל המועדפת בחוק – הסדרים המבוססים על הסכמות בין ההורים. הנחת המוצא היא שלצדדים יכולת להגיע להסכמות מיטיבות לטובת כל הנוגעים בדבר ובראשם הילד, נוכח היכרותם האישית עם מכלול הצרכים, האפשרויות והמגבלות הקיימות, וכן כי צדדים יטו לכבד יותר הסכמים אשר נערכו בהסכמה, בין באמצעות גישור ובין בדרך אחרת, ולא נכפו עליהם הר כגיגית על ידי בית המשפט. עם זאת, במידה ולא הגיעו ההורים לידי הסכם הם רשאים להגיש לבית המשפט בקשה לקביעת גובה התמיכה הכלכלית

שעל כל אחד מההורים לשאת בו.

סעיף 4:

סעיף קטן (א) קובע כי שיעור התמיכה הכלכלית שילד זכאי לה מהוריו יחדיו יקבע על פי טבלה סטטיסטית שיקבע השר. סכומי התמיכה הכלכלית בילד יהיו אחידים ויתבססו על עקרונות משותפים לכלל האוכלוסייה. אימוץ טבלה מחייבת, מלבד מספר מצומצם של חריגים כמפורט בסעיף 13 לחוק, להבדיל מקביעת "קווים מנחים" להערכת שיעור התמיכה הכלכלית, מבטיח עקביות ויציבות, ייצור שקיפות מרבית ועתיד להוביל לצמצום הפערים בין הערכאות האזרחית והדתית ובתוך הערכאות עצמן. כמו כן הבהירות והאחידות בטבלה יובילו לכך שהורים יוכלו ביתר קלות להעריך את שיעור חיובם העתידי ללא תלות בהחלטה שיפוטית וכך להיערך מבעוד מועד למצבם הכלכלי החדש עם פרידתם. בשל כך עתידה הטבלה להפחית באופן משמעותי את המחלוקות והחיכוכים סביב נושא שיעור התמיכה הכלכלית בילד, אשר כיום מהווה מוקש משמעותי סביב הליכי הפרידה, ולהוביל להפחתת עצימות סכסוכי גירושין והתדיינויות משפטיות אשר משליכות במישרין על טובת הילד.

סקירת המשפט המשווה מלמדת כי בעולם ישנה מגמה ברורה להעדיף נוסחה לקביעת שיעור מזונות הילדים, על פני הותרת הדברים להוכחה פרטנית בכל מקרה ומקרה. יתרה מכך, בהסתמך על ניסיון של מדינות אחרות נראה כי נוסחה שקופה, ברורה ושוויונית תגביר את נכונות ההורים למלא את חובתם כלפי ילדיהם, תעודד הסכמים והסכמות, ועשויה להעלות באופן משמעותי את שיעורי הגביה לעומת שיעורי הגביה הנמוכים כיום. מוצע כי הטבלה הסטטיסטית תתייחס בנפרד להוצאות התלויות בימי שהות (כגון: מזון), להוצאות שוטפות שאינן תלויות בימי שהות (כגון: ביגוד והנעלה) ולמדור.

סעיף קטן (ב) קובע כי הטבלה הסטטיסטית תתייחס לעלות גידולו של ילד בהתאם להכנסתו של כל אחד מהוריו, מספר ילדיהם, ומשתנים סטטיסטיים נוספים. גובה התמיכה הכלכלית בטבלה ייקבע בהתאם לעקרונות כלכליים מקובלים של אמידת התוספת השולית עבור ילדים במשק הבית – כלומר התוספת לפי מספר הילדים לעלות ההוצאות של הורים ללא ילדים, תוך לקיחה בחשבון גם של השינוי הנובע מהפרדת משק בית משותף לשני משקי בית. התחשבות בתוספת השולית לבדה עשויה במצבים מסויימים בהם ההכנסות של שני בני הזוג או מי מהם נמוכות להביא למצב בו משק הבית אצל מי מההורים יהיה מתחת לקו מינימום שמאפשר רמת מחיה מינימאלית למי מההורים וממילא פוגע בטובתו של הילד, שהתוספת השולית שלו לבדה לא תאפשר לו מחייה מינימאלית אם משק הבית כולו סובל מחסר בצרכים הבסיסיים. לפיכך מוצע במסגרת הטבלה הסטטיסטית להתחשב גם ברף מינימלי אשר נועד להבטיח מחיה בכבוד בשני משקי הבית. העקרון של הבטחת מחיה בכבוד בשני משקי הבית לאחר הפירוד מעוגן באופן משלים גם בסעיף 7(ג) כפי שיוסבר להלן.

יצוין כי טבלה על פי הפרמטרים האמורים נמצאת בתהליכי עבודה מתקדמים בסיוע הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ובמסגרת בחינת ההערות לקול הקורא וההיוועצויות שהתקיימו, נבחנים היבטים כלכליים והסטטיסטיים שונים.

סעיף קטן (ג) קובע כי ה"הוצאות נוספות" (כגון: מעונות, חינוך וחוגים) – מה שכונה בעבר בלשון המקובלת "מחציות" (ולפי הצעתנו יחולקו לפי יחסי הכנסות) – לא יכללו במסגרת הטבלה הסטטיסטית והן ייקבעו באופן פרטני בהסכמת הצדדים או על ידי בית המשפט. זאת, מאחר שמדובר בהוצאות הייחודיות לכל משפחה ולא ניתן בעבודה סטטיסטית להגיע לנתונים ממוצעים מהימנים. על מנת למעט בהתדיינויות ולהגביר את הוודאות למשך כל תקופת החיוב, ככל הניתן ייקבעו ההוצאות הנוספות בהתייחס לכל התקופות בהן יהיו חייבים

ההורים בתמיכה כלכלית לפי החוק וביחס לכל הרכיבים הידועים מראש כך שהוצאות ידועות (כגון מעון בגיל הרך) ייכללו בבסיס המזונות ורק הוצאות שאינן ידועות יוספו על פי שיעור ההוצאה בפועל בזמן הוצאתה.

סעיף קטן (ד) קובע כי ילד זכאי למלוא שיעור התמיכה הכלכלית מהוריו גם כאשר הוא זכאי לגמלה בשל מוגבלות. הגמלה אינה מפחיתה מזכאותו לתמיכה כלכלית משום שהגמלה נועדה לתת מענה לצרכים המיוחדים של הילד בשל המוגבלות, העודפים על צרכיו השגרתיים של כל ילד. אשר לאופן חלוקת השימוש בקצבה זו, מוצע כי ההורים יגיעו ביניהם להסכמות לגבי אופן חלוקת הגמלה ובמידה ולא הגיעו להסכמות בית המשפט יקבע כיצד יעשה שימוש בקצבה זו בהתחשב בימי השהות של הילד אצל כל אחד מהוריו וההוצאות שעתיד להוציא כל הורה בגין מוגבלותו של הילד.

סעיף 5:

סעיף זה נועד להסדיר את האופן בו יבוצעו בפועל ההוצאות שאינן תלויות בימי השהות וההוצאות הנוספות. סעיף זה מבטא את אחד מעקרונותיו החשובים של החוק והוא כי ברירת המחלוקת הרצויה ביותר היא הגעת ההורים להסכמות ביניהם ורק בלית ברירה יכריע בעניין בית המשפט.

סעיף זה מונה מספר מודלים אפשריים לאופן חלוקת ההוצאות שאינן תלויות שהות וההוצאות הנוספות: יקבע "הורה ממונה" אשר יהיה ממונה על תשלום כלל ההוצאות הללו; שני ההורים יהיו "הורים ממונים" לעניין הוצאות מסוגים שונים (למשל הורה א' אחראי על תשלום למסגרות החינוך והורה ב' על קניית בגדים) או יחצו ביניהם את ההוצאות, מקום ששיתוף הפעולה ביניהם מאפשר זאת. ביחס לאפשרויות אלה נקבע כי יעביר ההורה שאינו ממונה להורה הממונה (לכלל ההוצאות או לחלקן כאמור) את חלקו היחסי לפי הכללים שנקבעו בסעיף 6.

אפשרות נוספת לעניין ביצוע ההוצאות בפועל, במקרה בו הדבר מתאפשר והצדדים נוטים להגיע להסכמות יומיומיות ביניהם, יכולים הצדדים לנהל חשבון בנק משותף אליו יפקיד כל אחד מהם את חלקו בהוצאות אלה והן יבוצעו בפועל בהתאם להסכמת הצדדים, מראש או אד-הוק.

ניתן לקבוע דרכים נוספות לביצוע הוצאות בהתאם לשיקול דעתם ונוחותם של הצדדים, עם זאת מטרת הסעיף היא כי כלל הדרכים המוזכרות לביצוע ההוצאות בפועל יעשו בדרך שתצמצם ככל הניתן את הצורך בקבלת החזרים פרטניים ו"קבלות", שכן ניסיון החיים מלמד ששיטה זו עלולה להביא לוויכוחים וחיכוכים מיותרים. היתרון בקביעת סכום קבוע והימנעות משיטה של החזרים פרטניים הינו גם בהיבט הגביה – כאשר כלל הסכומים הינם בבסיס חיוב התמיכה ההורי הכולל, ניתן ביתר קלות לפעול לגבייתם במסגרת לשכת ההוצאה לפועל במקרים שיש בכך צורך.

עוד קובע הסעיף כי במידה ואחד ההורים טיפל בילד במקום מסגרת טיפולית (כגון מעון וצהרון), יש לראות בעלות שנחסכה עקב כך כהוצאה שהוציא ההורה המטפל, וסכום זה יוסף אף הוא להוצאות הנוספות ויחולק בין ההורים בהתאם לכללי סעיף 6.

סעיף קטן (ב) קובע שבמידה ולא הגיעו ההורים להסכמות על הדרך שבה יבוצעו ההוצאות שאינן תלויות בימי השהות וההוצאות נוספות, ייקבע בית המשפט כיצד הן יבוצעו, תוך העדפה כאמור לקביעת סכום קבוע להעברה וצמצום הצורך בקבלת החזרים פרטניים והכל בהתחשב בשיקולי טובת הילד.

סעיף 6:

סעיף זה קובע את הכלל המרכזי בסוגיית חלוקת התמיכה הכלכלית בין ההורים, והוא שההורים יתחלקו בתמיכה הכלכלית הכוללת בילד בהתאם ליחסי ההכנסות ביניהם ולפי ההוצאות אשר עליהם לשאת בהן בפועל – כפי שנקבע בהסכם בין הצדדים או בפסק דין. בהקשר זה ביקשנו להבחין בין החלוקה הרעיונית של התמיכה הכלכלית בילד שתערך על פי יכולותיהם הכלכליות של הצדדים, לבין דרך מימוש התמיכה וביצוע ההוצאות בפועל שיבוצעו בהתאם לסוגי ההוצאות השונים, כל זאת תוך שמירה על העיקרון שלשני ההורים אחריות כללית משותפת לשני משקי הבית. לנושא החשוב של ביצוע ההוצאות בפועל ביחס לסוגים השונים של ההוצאות הופנה הזרקור במאמרם של שחר ליפשיץ וענת ליפשיץ בעקבות בע"מ 919/15¹⁵. בתובנות שעלו מהמאמר עשינו שימוש במסגרת סעיף זה.

בהמשך לאמור, הסעיף מתייחס בנפרד לכל אחד מסוגי ההוצאות ומציין מהי הנוסחה לפיה יחלקו הורים ביניהם את התמיכה הכלכלית בילד.

סעיף קטן א' מתייחס להוצאות התלויות בימי שהות:

סכום החיוב של כל הורה בגין הוצאות התלויות בימי שהות יהיה בהתאם ליחסי ההכנסות וכן בהתאם ליחס ימי השהות, כיון שההנחה היא שמוצרים אלה צורך הילד בפועל לפי כמות הזמן בה הוא שוהה בכל בית, כך שכל הורה מוציא את ההוצאות ביחס ישיר למספר הימים בו הילד שוהה אצלו. נדגים את הדברים באמצעות דוגמא מספרית:

הורה א' משתכר 6,000 ₪ בחודש והורה ב' משתכר 12,000 ₪ בחודש, זמני השהות בין הצדדים שווים ונקבע כי ההוצאות תלויות השהות עבור הילד הינן 850 ₪.

לפי יחס ההכנסות בין ההורים היה על הורה א' לשאת בכ- 0.3 אחוז מההוצאות (255 ₪) ועל הורה ב' לשאת בכ- 0.7 אחוז מההוצאות (595 ₪). עם זאת, מאחר שמדובר בהוצאות תלויות שהות, אותן מוציא ההורה בפועל על מוצרי מזון וכדו' כשהילד אצלו, יש להפחית מחובתו של כל הורה את החלק בו הוא נושא בהן בפועל. מאחר שבמקרה דנן זמני השהות שווים כל הורה נושא בפועל במחצית ההוצאות תלויות השהות, היינו 425 ₪ (ולעומת זאת במקרה בו שוהה הילד אצל הורה א' יותר ממחצית הזמן – ההפחתה של יחסי זמני השהות תביא לנשיאה של הורה א' שימי השהות אצלו פחתו – בסכום שיעלה בהדרגה, ביחס ישיר לימי השהות). לכן יש להפחית את העלות בה נושא כל הורה בפועל מהעלות בה עליו לשאת בהתאם ליחסי ההכנסות בין הצדדים.

החישוב שיש לערוך הוא:

$$\text{הורה א': } 255 - 425 = -170$$

$$\text{הורה ב': } 595 - 425 = 170$$

על כן הורה ב' צריך להעביר להורה א' 170 ₪ עבור ההוצאות תלויות השהות, כפי הקבוע בסעיף 7 לחוק (שכן 170 גדול מ-170).

הנוסחה המוצעת בסעיף מבקשת לפשט חישוב זה ומגיעה לאותה תוצאה. הנוסחה לחישוב קובעת כי יש להכפיל את סכום התמיכה הכולל בשל הוצאות תלויות שהות (X) בחלק היחסי של ההורה בהכנסות (Y) פחות חלקו היחסי בימי השהות (Z) כך:

¹⁵ "מזונות ילדים בגילאי 6 עד 15 במצבי משמורת משותפת? מבט פרשני וגישורי בעקבות בע"מ 919/15", מחקרי משפט לב'.

$$X * (Y - Z)$$

ובדוגמא דנן, כדלקמן :

$$\text{הורה א': } 850 * (0.3 - 0.5) = -170$$

$$\text{הורה ב': } 850 * (0.7 - 0.5) = 170$$

ס"ק (ב) מתייחס להוצאות שאינן תלויות שהות ולהוצאות נוספות :

בהתאם לכלל הבסיסי האמור לעיל, אף הוצאות אלה יחולקו בהתאם ליחסי ההכנסות בין הצדדים. עם זאת, מהחלק היחסי של כל הורה יש לקזז את החלק שעל אותו הורה לשאת בו באופן ישיר. לדוגמא, אם נקבע בין הצדדים (בהסכם או בפסק דין) כי על הורה א' לבצע בפועל את רכישת הבגדים, הוצאות התקשורת ושאר ההוצאות שאינן תלויות השהות (במקרה של הורה ממונה על ביצוע ההוצאות) או שהצדדים הסכימו על סוג הוצאות שיוציא הורה א' – יחלקו הצדדים את ההוצאות שאינן תלויות שהות בהתאם ליחסי הכנסותיהם, תוך קיזוז החלק שהורה א' שילם בפועל עבור כלל ההוצאות או סוג ההוצאה לפי העניין. באשר להוצאות שאינן תלויות שהות, סך ההוצאות ייקבעו לפי הטבלה הסטטיסטית בעוד לגבי ההוצאות הנוספות – אלה ייקבעו לפי הסכמות הצדדים על הצרכים הספציפיים של הילד (למשל: שני חוגים בשבוע) אך העיקרון הוא דומה.

נמשיך עם הדוגמא המספרית דלעיל אודות יחסי ההכנסות וזמני השהות ונציב את עלות ההוצאות הבלתי תלויות עבור הילד על סך 880 ₪. כן נניח שנקבע כי כלל הוצאות שאינן תלויות שהות ישולמו בפועל על ידי הורה א' כ"הורה ממונה" בהתאם להוראות סעיף 5.

לפי יחס ההכנסות בין ההורים היה על הורה א' לשאת ב- 0.3 אחוז מההוצאות (264 ₪) ועל הורה ב' לשאת ב- 0.7 אחוז מההוצאות (616 ₪). עם זאת כאשר מביאים בחשבון שהורה א' הוציא בפועל את כל הסכום, יש לקזז מחלקו את החלק שהוציא בפועל, כדלקמן :

$$\text{הורה א': } 264 - 880 = -616$$

$$\text{הורה ב': } 616 - 0 = 616$$

על כן יעביר הורה ב' להורה א' 616 ₪ עבור ההוצאות שאינן תלויות שהות, כפי הקבוע בסעיף 7 לחוק (שכן 616 גדול מ-616).

כך יש לנהוג אף ביחס לחלוקת ההוצאות הנוספות.

יצוין כי דרך ביצוע ההוצאות יכולה להשתנות בהתאם לדרך הביצוע שנקבעה בסעיף 5 ולכן לעיתים החישוב הנ"ל ייעשה ביחס לכלל ההוצאות (כגון כאשר נקבע הורה ממונה לכלל ההוצאות) או ביחס לחלק מההוצאות כאשר נקבע שכל הורה יישא בפועל בסוג שונה של הוצאות, או על ידי העברת החלק היחסי בהוצאות לחשבון משותף.

ס"ק (ג) מתייחס להוצאות מדור :

ראשית יצוין כי ביחס לאופן חלוקת עלות הוצאות המדור רבו הגישות והמחלוקות בקרב שופטים ומלומדים.¹⁶ הקושי המיוחד בסוגיית עלות המדור נובע מכך שמדובר בהוצאה גבוהה בבסיס התקציב המשפחתי אשר לרוב

¹⁶ "קביעת דמי מזונות וחלוקתם בין ההורים", אריאל קרלינסקי, מיכאל שראל, יואב מאז"ה, נייר מדיניות מס' 67 פורום קהלת, כן ר' מאמרם הנזכר לעיל של ליפשיץ וליפשיץ.

אין בה גמישות רבה, בעיקר כשעל הצדדים להמשיך להתגורר האחד בקרבת השני, פעמים רבות באזורים בהם עלויות השכירות גבוהות. בנוסף, על פני הדברים, בשונה מסוגי ההוצאות האחרים, עלות המדור לא נחסכת מההורה בימים בהם הילד אינו שוהה עמו, אף שכלל שימי השהות מועטים יותר, ניתן לטעון כי הצרכים של הילדים עשויים בכל זאת לרדת גם ביחס למדור (למשל הסתפקות בחדר אחד לשני ילדים על פני חדר נפרד לכל ילד). במסגרת הגישות השונות עלתה השאלה מתי יש להתחשב במדור אחד ומתי יש להתחשב במדור עבור הילד אצל שני הוריו וכמו כן השאלה אם את המדור או שני המדורים יש לחלק גם בהתאם לימי השהות או רק בהתאם ליחסי ההכנסות. שתי השאלות אף קשורות זו בזו כמו גם בדרך החישוב של עלות המדור לילד על פי הטבלה הסטטיסטית. יצוין כי חלק מן השיטות שהועלו התאימו יותר למצבים מסויימים (למשל יחסי הכנסות קרובים) וחלק למצבים אחרים. עם זאת, על אף הקשיים והמורכבות, בחרנו שלא להותיר את ההכרעה בנושא רק לשיקול דעתו של בית המשפט אלא להמשיך בקו בו בחרנו לילך בהצעה זו ולהעדיף את הוודאות והבהירות, תוך בחירת שיטה שתיתן תוצאה מתאימה עד כמה שניתן למצבים השונים.

בהתאם לכלל הבסיסי הקבוע בסעיף 6(א), מוצע כי אף הוצאות המדור יחולקו בהתאם ליחסי ההכנסות בין הצדדים. עם זאת, בשונה מההוצאות התלויות בימי השהות, בסוגיית המדור התחשבות בחלק היחסי של כל הורה בימי השהות אינה אוטומטית והיא תלויה בכך שהילד שוהה אצל הורה לפחות שלושה ימים מתוך שבועיים, כיון שההנחה היא שרק מעל מספר ימי שהות כאמור, נדרש כל אחד מההורים לשכור דירה המתאימה לשהותו של הילד אצלו.

לאור האמור, מוצע לקבוע כי כאשר ילד שוהה אצל כל אחד מהוריו יותר משלושה ימים מתוך שבועיים יכלול החיוב הכולל עבור הוצאות המדור את הוצאות המדור אצל שני ההורים (מדור כפול). מאחר וכאשר מדובר במדור, בשונה מסוגי ההוצאות האחרים, עלותו אינה נחסכת בימים בהם הילד אינו שוהה עמו, על כן כאשר נקבע שכמות ימי השהות מצדיקה את התאמת הדירה למגוריו של הילד, יש להביא בחשבון את כלל ההוצאה בגין עלות המדור אצל שני ההורים. סכום החיוב בו יישא כל אחד מההורים במצב זה יהיה לאחר קיזוז בהתאם ליחסי ההכנסות וכן ליחס ימי השהות.

לעומת זאת, במקום בו מספר ימי השהות אצל הורה הוא עד שלושה ימים, תהיה התחשבות במדור רק אצל ההורה האחר ויבוצע קיזוז חלקי בהתאם ליחסי ההכנסות בלבד.

נמשיך עם הדוגמא המספרית דלעיל בה מדובר במצב של ימי שהות שווים ונציב את עלות הוצאות המדור עבור הילד על סך 1,115 ₪ בכל בית, וסך הכל 2,230 ₪ עבור מדור כפול.

לפי יחסי ההכנסות בין ההורים היה על הורה א' לשאת ב- 0.3 אחוז מההוצאות המדור הכפול (669 ₪) ועל הורה ב' לשאת ב- 0.7 אחוז מההוצאות (1,561 ₪). עם זאת מאחר שבמקרה דנן כאמור יש להתחשב גם בזמני השהות, והיות ובדוגמא שלפנינו זמני השהות שווים, כל הורה נושא בפועל במחצית הוצאות המדור, היינו בסך של 1,115 ₪. כעת יש לקזז מחלקו של כל אחד מההורים את החלק שהוציא בפועל, כדלקמן:

$$\text{הורה א': } -446 = 1115 - 669$$

$$\text{הורה ב': } 446 = 1115 - 1561$$

על כן יעביר הורה ב' להורה א' 446 ₪ עבור הוצאות המדור, כפי הקבוע בסעיף 7 לחוק (שכן 446 גדול מ-446).

אף בסוגיית המדור, בדומה להוצאות תלויות השהות, מוצעת בסעיף נוסחה שנועדה לפשט את החישוב. הנוסחה לחישוב קובעת כי יש להכפיל את סכום התמיכה הכולל בשל הוצאות המדור הכפול (M) בחלק היחסי של

ההורה בהכנסות (H) פחות חלקו היחסי בימי השהות (S) כך :

$$M * (H - S)$$

ובדוגמא דנן, כדלקמן :

$$\text{הורה א': } 2230 * (0.3 - 0.5) = -446$$

$$\text{הורה ב': } 2230 * (0.7 - 0.5) = 446$$

האפשרות השנייה בסעיף, כאמור, היא כאשר ילד שוהה אצל אחד מהוריו פחות משלושה ימים מתוך שבועיים ואצל ההורה השני את כל יתר ימי השהות. במצב זה יכול החיוב הכולל בגין הוצאות המדור אחד בלבד, כיון שאנו יוצאים מנקודת הנחה שמתחת למספר מצומצם של ימים לא נדרשת התאמה מלאה של דירת ההורה לשהותו של הילד. סכום החיוב בו יישא כל אחד מההורים במצב זה יהיה בהתאם ליחסי ההכנסות בלבד ומבלי לקזז את ימי השהות אצל ההורה שזמן השהות אצלו הוא פחות משלושה ימים מתוך שבועיים.

אכן ניתן היה להתחשב גם בצורך המופחת של הורה בדיוור עבור הילד כאשר הוא שוהה אצלו מספר ימים בודדים ואולם, לא זו בלבד שבחלק מהמקרים אין בהכרח צורך כזה אלא שניתן לראות בנטל הטיפול המשמעותי המוטל על ההורה השני כמצדיק להתחשב רק בעלות המדור אצלו. יצוין כי ועדת שיפמן נקטה בגישה כזו ביחס לכלל ההוצאות (למעט המיוחדות) והמליצה להתחשב בימי שהות רק כאשר הם עולים על מספר מסויים (מעל 4 ימים בשבועיים). בהצעה זו צמצמנו את אי קיזוזם של ימי השהות רק ביחס לעלות המדור ורק במקרה בו הורה שוהה עם ילדו פחות מ-3 ימים בשבועיים.

נמשיך עם הדוגמא המספרית דלעיל ביחס ליחסי ההכנסות ועלות המדור אך הפעם נתייחס רק למדור אחד על סך 1,115 ₪ ולא נביא בחשבון את זמני השהות של הילד.

לפי יחסי ההכנסות בין ההורים היה על הורה א' לשאת ב-0.3 אחוז מהוצאות המדור היחיד (334.5 ₪) ועל הורה ב' לשאת ב-0.7 אחוז מההוצאות (780.5 ₪). במקרה זה, מאחר שלא מביאים בחשבון את העלות שכל אחד מההורים הוציא בפועל (ואף לא את זמני השהות), הסכום לתשלום לא משתנה והורה ב' יעביר להורה א' 780.5 ₪ עבור הוצאות המדור.

יצוין כי ההצעה דלעיל עשויה להביא לתוצאות בעייתיות במקרי "הקצה", היינו במצב של פערי הכנסות משמעותיים או פערים גדולים בימי השהות, ועשויים להיווצר מצבים בהם הסכום שיחויב בו הורה כאשר נלקח בחשבון מדור כפול, יעלה על הסכום בו יישא הורה זה אילו היה נלקח בחשבון רק מדור יחיד. זוהי כמובן תוצאה שאינה הוגנת ועל כן מוצע לקבוע כי על מנת לתקן עיוותים פוטנציאליים אלה, בכל מקרה סכום החיוב של הורה לא יעלה על הסכום שהיה חב בו על פי יחסי ההכנסות בשל מדור יחיד.

להשלמת התמונה יצוין ביחס להצעה להביא בחשבון הוצאות המדור במקרים המתאימים מדור כפול, כמפורט לעיל, כי הצדקה נוספת לכך מצויה בעובדה שכקבוע בסעיף 4(ב) הטבלה הסטטיסטית תיקבע בבסיסה בהתאם לאמידת התוספת השולית של ילדים במשק הבית. על כן מתקבל בהחלט על הדעת כי כאשר ילד שוהה באופן משמעותי בשני בתים, התוספת השולית עבורו נדרשת בשני הבתים גם יחד. בשולי הדברים יוער כי מבחינה תוצאתית שיטה זו, באופן כללי ובפרט ביחס למדור, הינה מינייה וביה נמוכה מההוצאות המתקבלות פעמים רבות כיום בפסיקה, אשר בדרך כלל מחשבת את עלות המדור כעלות השכירות הכוללת עבור הדירה בה מתגורר ההורה עם הילד וקובעת "כלל האצבע" לפיו עלות מדור אצל הורה עבור ילד אחד עומדת על סך 30% מעלות המדור, 40% עבור שני ילדים ו-50% עבור 3 ילדים ומעלה (ר' ע"א 552/87 ורד נ' ורד). על כן, לקיחה בחשבון

של מדור יחיד בלבד בשיטת התוספת השולית עבור ילד אצל הורה כאשר הילד נדרש בפועל לשני מדורים ראויים מובילה לתוצאות נמוכות מאוד ולא סבירות. משכך, הן מהותית והן תוצאתית נכון להביא בחישוב הוצאותיו של ילד במקרים בהם הילד שוהה פרקי זמן משמעותיים אצל שני הוריו, מדור אצל כל אחד מהוריו.

סעיף 7:

סעיף זה נועד לסכם את כלל סכומי החיוב שהצטברו בגין התחשיבים בין ההורים שבסעיפים 6(א)(1), (2) ו- (3), היינו בגין ההוצאות תלויות שהות, שאינן תלויות שהות, הוצאות נוספות ומדור, ולקבוע ש"סכום החיוב הכולל להעברה" בפועל יהיה הסכום המצטבר של כלל הסכומים הללו ביחד.

סעיף קטן (ב) קובע כי ההעברה בפועל תתבצע מההורה שסכום החיוב הכולל שלו נותר עם יתרה חיובית, להורה השני, אשר סכום החיוב הכולל שלו נותר עם יתרה שלילית. קרי, ההורה שסכום החיוב הכולל שלו להעברה גדול יותר מסכומו של ההורה השני, יעבירו להורה השני.

בהתאם לדוגמא המספרית עליה עמדנו בסעיף 6, לפי הוראות סעיף זה על הורה ב' להעביר להורה א' $170 + 616 + 446 = 1,232$ ₪. יצוין כי בדוגמא המספרית דלעיל לא הובאו בחשבון ההוצאות הנוספות.

סעיף קטן (ג) מבקש להבטיח כי לאחר הפחתת סכום החיוב הכולל אותו חייב כל הורה מהכנסותיו, יישאר לכל הורה סכום מינימאלי המאפשר מחיה בכבוד במשק הבית. לפיכך, במקרים בהם הכנסתו של אחד ההורים לאחר הפחתת חלקו בתמיכה הכלכלית בילד פוחתת ממינימום הסכום למחיה, בעוד הכנסתו של ההורה השני מספיקה דיה כדי לאפשר את מחייתו של אותו הורה וכן תוספת המאפשרת קיום גם בבית השני, יוסף לחלקו של ההורה השני אותו סכום שנועד להבטיח את קיומו המינימאלי בכבוד גם של הבית האחר.

אמנם הצעת החוק יוצאת מנקודת מוצא כי לא ניתן ליצור אידאל לפיו לא תהיה הפחתה ברמת החיים של ההורים או הילד לאחר הפירוד ואף לא ניתן להבטיח רמת חיים שוויונית בשני הבתים שכן כל הורה נותר עם משכורתו ויכולותיו האישיות, בעוד על האיזון השוויוני בנכסי הצדדים לבוא לידי ביטוי במסגרת הליכי הרכוש. מאידך, המשפחות העניות סופגות את הטלטלה בעקבות הגירושין בעוצמה הגבוהה ביותר וכתוצאה מכך רוב גדול מהמשפחות החד הוריות החיות מתחת לקו העוני הן משפחות גרושות. על כן ישנן הצדקות מוסריות וערכיות לכלל המוצע לפיו יש להבטיח כי לכל הורה ייותר סכום מינימאלי המאפשר מחיה בכבוד במשק הבית. מינימום מחיה בכבוד בשני הבתים הוא צורך של הילד לשם שמירה על טובתו. יודגש, כאמור לעיל, כי אמידת הוצאות הילדים בהתאם לעקרון התוספת השולית אינה נקיה מקשיים שכן היא מתעלמת מכך שהתוספת השולית מבוססת על הוצאות ההורה, וללא קיום מינימאלי להורה לא ניתן לקיים את הילד באמצעות התוספת השולית בלבד. גם בשל כך, ישנה הצדקה מעשית ומהותית לכלל לפיו יש לוודא שלשני ההורים מינימום שיאפשר מחיה במשק הבית.

במקרה בו פחתו הכנסותיהם של שני הצדדים מאותו מינימום הדרוש למחיה ולא ניתן להוסיף לחלקו של ההורה השני סכום שיבטיח את קיומו המינימאלי של הבית האחר, בית המשפט יחליט כיצד לחלק את ההוצאות בין ההורים. בהקשר זה נבקש להעיר כי במקרים כגון אלה, בהם הכנסותיהם של הצדדים נמוכות ביותר, עד כדי כך שלא ניתן להבטיח קיום מינימאלי בכבוד בשני הבתים, אפילו באמצעות ביצוע שינוי בחלוקת ההוצאות כאמור לעיל, לא ניתן לתת מענה ללא תוספת סיוע סוציאלי מרשויות המדינה (כגון באמצעות קצבאות הביטוח הלאומי) ככל שהסיוע הנוכחי לא נותן מענה מספק להבטחת קיומן של משפחות אלה. לפיכך,

אנו סבורים כי יש להעמיק בעבודת המטה ביחס למשפחות גרושות החיות מתחת לקו העוני במטרה לבחון מענה רווחתי – כלכלי מסוים לכך מטעם המדינה. מדובר בתופעה קשה שיש לה השלכות דרמטיות על טובתם של ילדים ולעמדתנו יש לדון בכך בכובד ראש במטרה למצוא פתרונות כלכליים.

סעיף 8:

סעיף זה מבטא את העמדה שמן הנכון להוסיף סכום כספי לחלקו של הורה המטפל לבדו דרך קבע בילד שלא מלאו לו 12 שנה או בילד עם מוגבלות הזקוק להשגחת הורה, כאשר הורה השני אינו שותף בגידולו. כאשר הורה מטפל בילד ללא מעורבות משמעותית של ההורה השני, מוטל על אותו הורה נטל טיפולי מיוחד שיש להתחשב בו מעבר לחלוקה השגרתית הלוקחת בחשבון את זמני השהות. תוספת זו תתווסף להורה המטפל רק בנסיבות חריגות כאשר מדובר במצב ההורה השני אינו שותף לגידולו של הילד ואי שותפותו בגידול נובעת מטעמים שבשליטתו. בקביעה זו באה לידי ביטוי ההכרה הערכית של החברה לתרומה הכלכלית שתורם הורה לילדו כאשר הוא מטפל בו באופן בלעדי וללא מעורבות משמעותית של ההורה השני, ולפגיעה הכלכלית האישית שעשויה להיגרם לו – למשל מבחינה תעסוקתית.

סעיף 9:

מטרת הסעיף היא להבטיח כי הורים לא יפגעו בזכות הילד לתמיכה כלכלית בהסכם שהם מגיעים אליו בעת גירושיהם, בשל מניעים שאינם קשורים בטובת הילד ולא יוותרו על זכותו של ילדם לתמיכה כלכלית משום שהם מבקשים לסיים את ההתדיינות ביניהם.

סעיף קטן (א) מבהיר כי בני הזוג יכולים להסכים על חלוקת התמיכה הכלכלית ביניהם וכי הסכם כזה בין ההורים טעון אישור של בית משפט, אשר יאשרו רק בכפוף לכך שההסכם הוא לטובת הקטין, כי ההורים מבניים את תוכנו וכי סכום התמיכה הכלכלית הכוללת לה זכאי הילד לא יפחת מגובה התמיכה הכוללת לפי הוראות החוק. בדרך זו תובטח שימת האינטרסים של הילד במרכז.

הסעיף מורה לשר לקבוע בתקנות טופס שיפרט את כלל הרכיבים אליהם נדרשים הצדדים להתייחס בהסכם בדבר אחריות כלכלית בילדים, וככל הניתן בית המשפט הקובע הסדר בעניין חלוקת האחריות הכלכלית יתייחס בפסק דינו לרכיבים שבטופס שיקבע. זאת, במטרה ליצור בהירות, אחידות ושקיפות בין כלל ההסכמים, כלל השופטים וכלל הערכאות הדנות בנושא ועל מנת שלא יוותרו נושאים כלכליים שיביאו מאוחר יותר לזיכוכים ודיונים.

סעיף קטן (ב) קובע כי הורים אינם יכולים לסחור בזכות הילד לתמיכה כלכלית בתמורה לוותורים או להישגים שלהם בהסדר הגירושין וכי הסכם הפוגע בזכויותיו של הילד להבטחת צרכיו מהוריו – בטל. זאת מתוך נקודת המוצא שזכותו של הילד לתמיכה כלכלית היא זכות עצמאית ולא ניתן לוותר עליה אף לא במסגרת הסכמות בין ההורים.

סעיף קטן (ג) קובע כי אף אם לשון ההסכם נוקטת לשון עקיפה אשר משמעה המעשי הינו פגיעה בזכות הילד לקבל את התמיכה הכלכלית מהוריו, ההסכם בטל. לדוגמא כאשר קובע ההסכם כי בנסיבות מסוימות אחד ההורים יאלץ לשפות את הורה השני בגין פניה לבית המשפט בבקשה להגדלת התמיכה הכלכלית או הסכם הקובע אדם שיהיה ערב לכך שלא תערך פניה לבית המשפט כאמור.

סעיף 10:

הרחבת חובת התמיכה הכלכלית של ההורים בילדים עד לגיל 21, בדומה למדינות רבות, תואמת את שנקבע באמנת האג לגביית מזונות משנת 2007, והיא אף תואמת את המציאות בישראל בה רבים מהילדים מעל גיל 18 משרתים בשירות צבאי או בשירות לאומי ואין ביכולתם לפרנס עצמם ולרכוש עצמאות כלכלית לפני תום השירות הסדיר.

עם זאת, מאחר ובמהלך השירות הצבאי או הלאומי נושא צה"ל (או במקרה של שירות לאומי – העמותה או הארגון הרלוונטיים) באחריות לאספקת חלק גדול מצרכי הילד, מוצע להפחית את משכורתו הצבאית או שכרו מהשירות הלאומי מסכום התמיכה הכלכלית שילד זכאי לו. כאשר הילד אינו משרת בצבא מוצע להפחית את שכר עבודתו – לרבות שכר עבודה פוטנציאלי אם יכול היה לעבוד ונמנע מכך ללא סיבה אובייקטיבית – מדמי התמיכה הכלכלית.

במקרה בו הצעיר כלל אינו מתגורר אצל הוריו, אף בחופשות מהשירות, רשאי בית המשפט להורות על העברת סכום התמיכה הכלכלית ישירות לצעיר.

סעיף 11:

סעיף זה קובע מי רשאי להגיש לבית המשפט בקשה לקביעת שיעור התמיכה הכלכלית. מעבר להוריו של הילד, מאפשר הסעיף לילד לבקש את מימוש זכויותיו בעצמו, ולהגיש מבחינה דיונית את התביעה ללא אף אחד מהוריו בהתאם להוראות חוק בתי המשפט לענייני משפחה. יודגש, כי אין בסעיף זה כדי לפגוע בהלכת בית המשפט העליון אשר רואה בנסיבות מסוימות את זכותו של הילד לתביעת מזונות כזכות עצמאית אף כאשר היא מוגשת באמצעות הוריו (ר' בג"צ 4407/12 פלוני נ' ביה"ד הרבני הגדול).

סעיף קטן (א) מסמך את השר לקבוע בתקנות טופס לבקשה לקביעת תמיכה כלכלית וטופס לתשובה לה ואת המסמכים שיש לצרף לביסוס הבקשה.

סעיף קטן (ב) קובע כי במטרה לייעל את ההליכים לבקשה לתמיכה כלכלית ולתשובה לה, ולצורך קביעת ההכנסות מנכסים, יצרף כל אחד מההורים הצהרה ובה יפרט את כלל הכנסותיו ונכסיו. יצוין כי בדרך כלל במסגרת הליכי הפירוד הממוני בין הצדדים ממילא יש להעריך את שווי הנכסים המשותפים לצדדים ועל כן למעשה במרבית המקרים כדי להגיש את ההצהרה האמורה, תידרש הערכת שווי מחודשת רק לנכסים "החיצוניים" שאינם נכללים במסגרת איזון המשאבים.

סעיף קטן (ג) קובע כי בטופס הבקשה והתשובה יציעו הצדדים ככל הניתן מנגנון המקובל עליהם ליישוב מחלוקות עתידיות בנוגע ליישום חלוקת התמיכה הכלכלית, ובכלל זה התאמות הנובעות משינוי נסיבות ככל שיהיה, זאת במטרה למנוע מראש עד כמה שניתן צורך בפניה לערכאות לשם יישוב הסכסוך.

סעיף 12:

סעיף קטן (א) הינו הסעיף המעשי הקובע כי בית המשפט יקבע את סכום התמיכה הכלכלית הכוללת ואת חלוקתה בין ההורים בהתאם להוראות הסעיפים הקודמים וזאת מקום בו הצדדים לא הגיעו להסכם שהובא לאישור בית המשפט.

סעיף קטן (ב) קובע כי בית המשפט יקבע, ככל הניתן, את שיעור התמיכה הכלכלית ביחס לכל התקופה בה חייבים ההורים בתמיכה הכלכלית וביחס לכל הרכיבים הידועים מראש. זאת, במטרה להגביר את הוודאות, השקיפות והבהירות בין הצדדים ולמנוע המשך התדיינויות עתידיות.

סעיף קטן (ג) מבוסס על תפיסה שהורה שחייב בתמיכה כלכלית בילדו מחויב לנהוג בגילוי מלא בכל הנוגע להכנסותיו ולרכושו, וכי זכותו של ילדו לתמיכה כלכלית היא בהתאם להכנסות ההורה. לכן כאשר אין התאמה בנתונים על הכנסות הורה שהוגשו לבית המשפט, בין הבקשה ובין התשובה, מסמיך החוק את בית המשפט לפנות לגופים מהם הוא יכול לקבל מידע על הכנסותיו, הוצאותיו ורכושו של הורה, בדומה לרשם הוצאה לפועל. כדי להבטיח גילוי מלא סעיף קטן (ד) קובע חיסיון בפני כל אדם על המידע שנמסר לרשם, למעט כלפי ההורה השני, בית המשפט או צד להליך שקבע בית המשפט.

סעיף קטן (ה) קובע כי בית המשפט רשאי לקבוע מנגנון מתאם ליישוב מחלוקות עתידיות בין ההורים בעניין חלוקת האחריות הכלכלית ביניהם באמצעות צד שלישי לרבות מגשר ומתאם הורי אשר ככל האפשר יהיה מקובל על שני ההורים.

סעיף קטן (ו) קובע כי פסק דין לתמיכה כלכלית ישולם החל מיום הגשת הבקשה לאישור ההסכם בין הצדדים או הבקשה לקביעת סכום התמיכה הכלכלית שהגיש אחד הצדדים. במידה והוגשה בקשה ליישוב סכסוך בהתאם להוראות החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה, יהא החיוב מיום הגשת הבקשה ליישוב סכסוך אם לא קבע בית המשפט אחרת.

סעיף 13:

חרף הרצון לצמצם את ההתדיינות בעניין שיעור התמיכה הכלכלית על ידי קביעת טבלה סטטיסטית ברורה וקבועה לקביעת עלות גידול הילד, ישנן נסיבות חריגות שמוצדק בכל זאת לסטות ממנה. מטרת הסעיף הינה לגדר את סוגי המקרים בהם יופעל שיקול דעת כאמור על מנת לשמור כמה שניתן על אחדות ועל וודאות בקביעת מזונות הילדים. החריגים המנויים בסעיף קטן (א) מאפשרים לבית המשפט להגדיל או להקטין את שיעור הכנסותיו של הורה לצורך חישוב יחסי הכנסות בין הצדדים. ודוק, החריגים בסעיף זה אינם מאפשרים סטייה מתוצאות הטבלה והפעלת שיקול דעת כללי, אלא מאפשרים רק את שינוי יחס ההכנסות בין הצדדים תוך שמירת המסגרת הכללית של עלות גידול הילד לפי הטבלה הסטטיסטית.

סעיף קטן (ב) מבקש לקבוע כי בית המשפט רשאי להגדיל את גובה התמיכה הכלכלית הכוללת בילד בהתאם לטבלה הסטטיסטית במקרה החריג בו הכנסותיהם של הורי הילד במשותף הינן גבוהות במיוחד והילד רגיל לרמת חיים גבוהה מגובה התמיכה בהתאם לטבלה הסטטיסטית.

סעיף קטן (ג) מבקש לקבוע כי בית המשפט יוכל לחלק באופן שונה את ימי השהות בין הצדדים לצורך חישוב התמיכה הכלכלית, כאשר הורה אינו עומד בחובותיו ההוריות, באופן זה מבקש החוק לאפשר עריכת "תיקון" הוגן בתוצאות החלוקה אשר נקבעו "על הנייר" באופן שחלוקת התמיכה הכלכלית בילד בין הצדדים תשקף את המציאות בפועל.

סעיף קטן (ד) נועד לאפשר התחשבות בחלקי ימי שהות במקרים בהם חלוקת יום השהות של הילד בין שני הוריו אינה פוגעת בטובתו. במקרים אלה, יוכל לתת בית המשפט משקל לימים החלקיים אך בכל מקרה לא יינתן משקל זה לעניין המדור שכן אין זה הוגן לקזז חלק זה מן ההורה שאצלו שוהה הילד מרבית אותו היום, כולל הלינה.

סעיף קטן (ה) קובע כי בית המשפט רשאי לקבוע מטעמים שירשמו, כי התמיכה הכלכלית שעל הורה לשאת בה תשולם לגורם אחר שייקבע, כגון במקרים בהם בפועל הוצאות הילד מושטות על גורם שאינו אחד ההורים, למשל מסגרת השמה חוץ ביתית מוסדית בה שוהה הילד.

סעיף 14:

תמיכה כלכלית זמנית תקבע לפי חלוקת ימי השהות הקבועה בהסכם או הסדר הורות. היה וטרם נקבעו הסדרי שהייה קבועים עבור הילדים ייקבע שיעור התמיכה לפי הסדרי השהות הזמניים ובהעדרם יקבעו הדברים בקירוב למצב הקיים בפועל.

סעיף 15:

סעיף זה מבקש לקבוע כי על שיעור התמיכה הכלכלית יתווספו הפרשי הצמדה לפי שיעור העלייה של המדד מן המדד שפורסם סמוך לפני מועד מתן פסק הדין. קביעת מנגנון עדכון קבוע להסכמים ופסקי דין מטרתו למנוע צורך בהתדיינויות משפטיות חוזרות. כיום המדד המקובל להצמדה הוא מדד המחירים לצרכן אך יש מקום לבחון גם מדדים אחרים לצורך קביעת המנגנון בתקנות.

סעיף 16:

סעיף זה נועד לאפשר יציבות ועקביות בתמיכה הכלכלית בילד ולאפשר להורים להסתמך על חלקם היחסי בתשלום התמיכה הכלכלית לאורך זמן רב, ועד כמה שניתן ללא צורך בהתדיינויות משפטיות נוספות, אשר גם להן עלות כלכלית לצדדים והן נושאות בחובן אף מחיר נפשי ומשפחתי כבד.

סעיף קטן (א) קובע כי הסכמים או פסקי דין בעניין תמיכה כלכלית יהיו תקפים עד הגיע הילדים לגיל 21 אם לא נקבע אחרת.

סעיף קטן (ב) קובע כי ניתן לפנות לערכאות לשם הגדלת חיובו של הורה השני בעלות התמיכה הכלכלית רק במידה ושינוי הנסיבות הינו משמעותי וגובה החיוב שעל כל הורה לשאת בו השתנה בלפחות 15%. קביעת שיעור שינוי זה נועדה לאפשר יציבות וודאות בתמיכה הכלכלית בילד, לאפשר להורים להסתמך על חלקם היחסי בתשלום התמיכה הכלכלית ולמנוע מצב בו כל שינוי קטן יוביל להתדיינות מחודשת בעניין. שינוי שהוא מעל 15% עלול לפגוע בזכות הילד ועל כן, במצב דברים זה יש לאפשר קביעה מחדש של שיעור התמיכה הכלכלית בילד. לפי האמור, ייתכן שיהיה שינוי נסיבות אשר לא יוביל לשינוי האמור בשיעור התמיכה הכלכלית ועל כן לא תתאפשר קביעה חדשה של בית המשפט. עם זאת, הצטברות של מספר שינויי נסיבות יכולים להוביל יחדיו לשינוי האמור בשיעור התמיכה הכלכלית ולאפשר קביעה מחודשת של שיעור התמיכה הכלכלית.

סעיף קטן (ג) קובע כי ניתן לפנות לבית המשפט להגדלת או הקטנת חלקו של הורה בתמיכה כלכלית בשל כך שהורה אינו עומד בהסדרי השהות שנקבעו לו נמנע מלהוציא הוצאות שהתחייב בהן או לשלם החזרים בגין הוצאות שהוצאו. התקיימן של נסיבות אלה אינו מצריך שהשינוי בשיעור התמיכה הכלכלית ישתנה בלפחות 15% כאמור בסעיף קטן (ב) אלא עומד בפני עצמו, על מנת לאפשר התאמה מהירה לשיעור המזונות כאשר הורה אינו עומד במחויבויותיו בהתאם להסכם או פסק דין.

סעיף 17:

סעיף זה מבקש לקבוע כי במקום בו הורה הפר את חובתו, באופן חוזר ונשנה, להעביר תשלום להורה השני בהתאם לקביעת בית המשפט, רשאי בית המשפט לחייבו במתן פיצויים להורה השני. הסעיף משקף את התפיסה שהפרת החיוב האמור היא חמורה מאוד שכן היא פוגעת בזכות הילד לחיים בכבוד ועל כן רשאי בית המשפט לנקוט בסנקציה כלפי החייב.

סעיף 18:

סעיף זה מחיל, בשינויים המתחייבים, את סעיפים 8 ו-11 לחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), התשי"ט-1959. סעיף 8 הינו סעיף המאפשר הבטחת מזונות בכך שבית המשפט רשאי להורות על מתן ערובה למזונות או על השלשתם לתקופה מסוימת שיקבע וכן רשאי הוא לצוות על אדם שממנו מגיע חוב לחייב לפרוע את חובו כולו או מקצתו, במישרין לזכאי המזונות. סעיף 11 בשינויים המתחייבים קובע סייג לתמיכה כלכלית בעד העבר. מקום בו בקשה לתמיכה כלכלית הוגשה כעבור יותר משנה לאחר התקופה שבעדה היא נתבעת, רשאי בית המשפט לדחות את הבקשה בשל טעם זה בלבד אם לא ראה טעם סביר לאיחור בהגשה. כמו כן מזונות שלא התחילו לגבות אותם תוך שנתיים לאחר התקופה שבעדה הם נפסקו, אין לגבות אותם אלא ברשות בית המשפט. יצוין כי בהמשך תשקל האפשרות לערוך תיקון נפרד לסעיף 11 לחוק לתיקון דיני משפחה (מזונות), תשי"ט-1959.

סעיף 19:

סעיף זה מבקש לקבוע כי לא ניתן לבצע עסקאות בדמי מזונות הילד, וזכות הילד לתמיכה זו אינה ניתנת להעברה, לשעבוד, לקיזוז, לערבות או לעיקול בכל דרך שהיא. ההגדרה כוללת כל חשבון תשלום שניתן אצל נותן שירותי תשלום ובכלל זה חשבון בנק, חשבון בבנק הדואר וחשבון תשלום באפליקציית תשלום. ההגבלה האמורה חלה עד 30 יום מיום שהתקבלו דמי המזונות מתוך הנחה שלאחר 30 יום דמי המזונות נצרכו בפועל על ידי הילד ואין עוד צורך להגן על דמי המזונות כאמור. ההגנה האמורה מקבילה להגנה המוענקת לזכות לגמלה לפי סעיף 303(ב) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995.

סעיף 20:

סעיף זה קובע כי בית המשפט לענייני משפחה הוא בית המשפט המוסמך לדון לפי חוק זה. עם זאת, לאור העובדה שהחוק אינו פוגע בסמכויות בתי הדין הדתיים אלא רק קובע שיחול עליהם החוק, הרי שיש לקרוא את החוק כחל גם על בתי הדין הדתיים ואת סמכויות בית המשפט כסמכויות של הדיין, הקאדי, הקאדי מדהב או השופט בבית הדין הנוצרי.

סעיף 21:

אחת ממטרותיו העיקריות של חוק זה הינה כי ליצור אחידות בדיני המזונות בין כלל מתדיינים וכלל הערכאות

השיפוטיות. בהתאם, סעיף קטן (א) קובע כי סמכויותיהם של בתי הדין הדתיים לדון במזונות ילד ישמרו כפי שהיו קיימות ערב תחילתו של חוק זה. עם זאת, נקבע שעל בית הדין הדתי הדן בנושא מזונות הילד לדון לפי הוראות חוק זה ולא לפי הדין דתי, כפי שהיה נהוג עד כה בהתאם לסעיף 3(א) לחוק לתיקון דיני משפחה (מזונות), תשי"ט-1959, אשר קבע כי אדם חייב במזונות ילדיו הקטינים לפי הוראות הדין האישי החל עליו.

המצב הנוהג כיום לפיו שתי ערכאות מקבילות מוסמכות לדון במזונותיו של קטין לפי דינים מהותיים שונים מעורר קשיים רבים אשר הבולט שבהם הינו חוסר אחידות במזונות הילדים בשל דינים שונים שחלים על הוריהם. כתוצאה מכך בחלק מהמקרים מתקיים "מירוץ סמכויות" בין ההורים לפתיחת הליך משפטי בערכאה הרצויה. סעיף זה, הקובע כי גם בערכאות הדתיות יחול הדין האזרחי, נועד למתן קשיים אלה.

סעיף קטן (ב) מוצג כאפשרות לדיון. על פי הסעיף יתאפשר לצדדים המעוניינים בכך, בהסכמת שניהם, להסמיך את בית הדין הדתי לדון לפי הוראות הדין הדתי, כל עוד לא תהיה בשל כך פגיעה בטובתו של הילד ובכל מקרה לא יפחת גובה התמיכה הכלכלית שתפסק מזכאותו הכוללת של הילד לפי חוק זה.

סעיף 22:

סעיף זה קובע כי על חובת מזונות של אדם לילדו הקטין יחול דין מקום מושבו הרגיל של הילד. קביעה זו דומה לקיים כיום בסעיף 17(ב) בחוק לתיקון דיני משפחה (מזונות), התשי"ט-1959, אשר קובע כי יחול דין מקום מושבו של הילד וכן תואמת את כלל ברירת הדין במשפט הבינלאומי הפרטי בתחום ההגנה על ילדים (כגון באמנת האג בדבר סמכות השיפוט, ברירת הדין, הכרה, אכיפה ושיתוף פעולה ביחס לאחריות הורית ולהגנה על ילדים משנת 1996). הזיקה הרלוונטית לבחינת טובתו וצרכיו של הילד היא מקום מושבו הרגיל, מתוך הכרה בכך שהערכאה השיפוטית במקום זה היא המסוגלת באופן המיטבי לבחון את מכלול הנסיבות הקשורות לקטין ולהכריע מהי טובתו.

סעיף 23:

סעיף זה נועד לקבוע כי דיון מחודש בענייני מזונות יעשה רק במקרים בהם הוכח שחל שינוי נסיבות מהותי שיש בו כדי להפוך את אכיפתו של פסק הדין לבלתי צודקת. הסעיף קובע הוראת מעבר לפיה ככלל אין לפתוח הסכמים או פסקי דין חלוטים לתמיכה כלכלית בילדים מלבד כאשר חל שינוי נסיבות מהותי לפי הוראות חוק זה. הסעיף נועד לאזן בין עקרון סופיות הדיון לעקרון הצדק. דיון מחודש בענייני מזונות רק בשל שינוי החוק, ללא שינוי נסיבות מהותי נוסף, יפגע יתר על המידה בעקרון סופיות הדיון, ויפתח פתח רחב מדי שאף יפגע ביציבות חיי בני המשפחה ועלול לפגוע בקטינים.

יצוין כי בית המשפט העליון בדונו בע"מ 7670/15 פלוני נ' פלונית, אשר עסק בשאלת פתיחתם מחדש של הליכי מזונות בעקבות בע"מ 919/15, הלך אף הוא בדרך זו וקבע כי הלכת בע"מ 919/15 אינה מהווה כשלעצמה שינוי נסיבות מהותי המצדיק פתיחת תיק מזונות וכי אין בהלכת בע"מ 919/15 כדי לשנות או להקל בדרישת השינוי המהותי בנסיבות הפרטניות, כפי שפורשה בפסיקה קודם שניתן פסק הדין בבע"מ 919/15.

סעיף 24:

סעיף זה קובע יום תחילה של החוק X ימים מיום פרסומו על מנת לאפשר הערכות כנדרש, לרבות סיום עריכת

הטבלה הסטטיסטית והתקנת תקנות.

סעיף 25:

סעיף זה קובע ששר המשפטים אמון על ביצוע חוק זה ורשאי להתקין תקנות לשם ביצועו ובכלל זה תקנות לסדרי דין מיוחדים לקביעת שינוי ועדכון סכום התמיכה הכלכלית שכל הורה חייב בו. כן רשאי השר לשנות בתקנות את שווי ההכנסה הכספית שניתן להפיק מנכס שקבועה כעת בהגדרת "הכנסה" שבסעיף 1 בגובה של 2%, וכן לקבוע הוראות אחרות באשר להכנסה כספית שניתן להפיק מנכס. זאת בכדי לאפשר גמישות באמידת שווי הנכסים לאחר שיושם החוק פרק זמן מסוים ויוסקו מסקנות לגביו.

סעיף 26:

סעיף זה מבקש לערוך תיקון עקיף לסעיפים 3, 3א ו-4 חוק לתיקון דיני משפחה (מזונות), ולקבוע כי הוריו של ילד חייבים במזונותיו בהתאם להוראות החוק דנן וכן לקבוע כי אדם חייב במזונות שאר בני משפחתו גם כלפי ילדיו הקטינים של בן זוגו.

סעיף 27:

הסעיף מבקש לערוך תיקון עקיף בסעיף 2 לחוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה ולהוסיף להגדרת "תובענה בעניין של סכסוך משפחתי" את הבקשה לקביעת התמיכה הכלכלית לפי חוק זה. מטרת תיקון זה הוא להבהיר כי בקשה לקביעת תמיכה כלכלית כפופה להוראות החוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה ורק לאחר מיצוי ההליכים לפי החוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה, ניתן להגיש בקשה כאמור.

סעיף 28:

הסעיף מבקש לערוך תיקון עקיף לחוק בתי המשפט לענייני משפחה ולהוסיף להגדרה של "ענייני משפחה" בקשה לקביעת תמיכה כלכלית בילד לפי חוק זה.

סעיפים 29 ו-30:

מבקשים לערוך תיקונים עקיפים בחוק המזונות (הבטחת תשלום) ובחוק ההוצאה לפועל ולהוסיף לסעיפי ההגדרות בחוקים אלה הבהרות לפיהן בכלל "מזונות" תבוא גם תמיכה כלכלית בילד לפי חוק זה.